Do Võ Phi Hùng Cựu HS Petrus Ký (67-74) tặng Huỳnh Chiếu Đẳng chủ Kho Sách Xưa Quán Ven Đường
Từ microfilms trường Đại Học Cornell

NĂM THỨ MƯỜI SÁU. — SỐ THỨ 3465 MỖI SỐ : 0$04 NGÀY THỨ TƯ 10 OCTOBRE 1928

Trung Bắc Tân Văn

中北新聞

MỖI NGÀY RA MỘT SỐ

GIÁ MUA BÁO

	1 năm	6 tháng	3 tháng	1 tháng
Nam-kỳ, Trung-kỳ, Bắc-kỳ, Ai-lao, Kam-bốt, Pháp-quốc và các Thuộc-địa Pháp	8$00	4$00	2$00	1$00
Ngoại-quốc.	9.00	4.50	2.25	
	14.00	7.00	3.50	
Các làng và các công-sở.	10.00	5.00	2.50	

Muốn mua báo cứ kể từ ngày 1er hoặc ngày 16 mỗi tháng.
Các ngài mua báo xin gửi trả cho tiền trước.

Toutes les lettres destinées à la rédaction doivent être adressées au directeur
68, Rue Jules Ferry, Hanoi

Fondateur : P. H. SCHNEIDER
Directeur : NGUYỄN-VĂN-VĨNH
Rédacteur en chef : PHẠM-HUY-LUC
Administrateur gérant: NGUYỄN-V-LUẬN

Adresse télégraphique :
TRUNGBẮCTÂNVĂN HANOI
TÉLÉPHONE N° 180

PUBLICITÉ
Tarifs spéciaux suivant catégories d'entreprises ou de produits.
Prix moyens, dernière page :
Une seule insertion. . . . . 0$30 le c/m
Contrat annuel
Par centimètre et par insertion. 0$18 le c/m
Annonces judiciaires et légales. 1$50 le c/m
Petites annonces classées. . . : 0$40 la ligne

Cái vui-sướng về vật-chất với cái vui-sướng về tinh-thần

VI

Nay thử xét về phương-diện kinh-tế xã-hội thì thấy cái vui sướng về tinh-thần của người ta có ích hơn cái vui sướng về vật-chất nhiều. Sao vậy? Hợp vô số người mà thành một xã-hội, muốn cho cái xã-hội vô số người cùng nhau cư-tụ, cùng nhau sinh-dưỡng, cùng nhau thông công dịch sự đó là những người cùng phải ăn mới sống, phải có mặc mới ấm, phải có chỗ ở mới yên, phải có những sự nhật dụng tất nhu như nhau cả mà cùng được hưởng cái hạnh-phúc hòa bình lạc lợi thì trông vào đâu? tất là phải trông vào việc kinh-tế trong xã-hội có được sung-thiện quân-bình, mới hòng trong xã-hội có cái hạnh-phúc hòa bình lạc-lợi. Mà việc kinh-tế trong xã-hội làm thế nào cho được sung-thiện quân-bình? thiết tưởng dù nhân-trí phát-đạt đến bậc nào, khoa-học tiến-bộ đến bậc nào, làm cho tài-sản trong xã-hội tăng tiến đến bậc nào, trước hết cũng cần phải mọi người trong xã-hội biết hạn-chế bớt cái vui sướng về vật-chất mà xu-hướng vào cái vui sướng về tinh-thần, thì người siêng làm chịu khó mới có nhiều, người ăn tàn phá hại mới có ít, cái của cải trong xã-hội, phân phối với cái số người quần-tụ trong xã-hội mới được đều đặn hẳn-hoi; ấy việc kinh-tế trong xã-hội được sung-thiện quân-bình là nhờ thế, xã-hội có cái hạnh-phúc hòa-bình lạc lợi là nhờ thế.

Tuy của cải trong xã hội do một phần nhân-lực lấy trí-tuệ lấy khoa-học mà làm ra, nhưng bao giờ cũng đến chia phần nhờ có thiên-sản, có địa-lợi tự-nhiên, mới có thể thêm nhân-lực vào mà có sinh-sản được. Thiên-sản, địa-lợi bao giờ cũng chỉ có hạn ngữ bấy nhiêu, khéo phân-phối với số người trong xã-hội cho được đều-đặn hẳn hoi, thì mọi người trong xã-hội mới được hưởng cái hạnh-phúc hòa-bình lạc-lợi. Nếu người ta không biết có cái vui sướng về tinh-thần mà cứ ham mê cái vui sướng về vật-chất, thì cái số của cải hữu hạn trong xã-hội chẳng qua chỉ đủ cung huy-hoắc cho cái hang tham dục vô-đề của một số ít người; thiên-sản địa-lợi không có vì người ta tham dục huy-hoắc quá mà sinh-sôi nảy-nở mãi ra cho, thì còn biết bao nhiêu ức, triệu hằng-hà sa-số người cũng có tham dục muốn huy-hoắc như một số người kia, lấy gì mà ăn mặc tiêu dùng, khỏi sự bần cùng thiếu thốn; một đồng có mỗi năm chỉ nuôi được một muôn con bò thịt mà một người muốn ăn mỗi ngày những năm còn bò ép máu thì người khác còn kiếm đâu ra thịt mà ăn; một mỏ dầu mỗi năm chỉ sản được một trăm tấn dầu sáng mà một người muốn dùng mỗi ngày những hai tấn dầu chạy ô-tô thì người khác còn kiếm đâu ra dầu mà dùng; một cây gỗ trong rừng, bao năm mới lớn, một quặng sắt dưới mỏ bao năm mới thành, mà một người muốn cất nên những năm bảy rãy cửa rộng nhà cao, tiêu một lúc hàng muôn phiến gỗ, hàng muôn tạ sắt thì người khác còn lấy đâu làm gỗ làm sắt mà có nhà cửa ở. Duy có cái vui sướng về tinh-thần thì ai cũng có thể tha hồ hưởng dụng, không ai phải tranh cạnh với ai, không ai phải ghen tị với ai; kho vô tận của chung trong trời đất, kho không bao giờ hết, kho không bao giờ cùng; Một lần gió mát, một mảnh giăng trong, trên từ bậc trương-khanh-tướng, dưới cho đến ngư-phủ tiều-phu, người nào cũng được thưởng ngoạn lưu-liên, mà hết đời nọ qua đời kia, ngày nào gió cũng mát, giăng cũng trong, không hề có chút gì hao tổn; một cái lý tưởng hay, một cái văn-chương tuyệt-tác, người đông cầu với kẻ tây cầu, kẻ bắc hát với người nam hải, người nào cũng được đọc xem ngâm ngợi, mà hết lớp người này đến lớp người khác, lúc nào nghe cũng thấy sướng tai, nghĩ cũng thấy vui bụng, không hề có một thứ tiêu tao. Nếu người nào cũng biết có vui sướng về tinh-thần, thì cái vui sướng ấy không ai phải mất tiền mua, không ai phải đem sức cướp, ở đâu cũng có, lúc nào cũng dư, mà cái vui sướng về vật-chất hạn chế bớt đi, ai cũng ăn vừa đủ no, mặc vừa đủ ấm, ở vừa đủ yên, không xa-xỉ tử phụng, không bạo điền của trời, thì cái sức sinh sản của trời đất nuôi người hẳn bao giờ cũng có thể phân-phối đều-đặn hẳn-hoi, quyết không đến nỗi trong xã-hội phải lo nghèo lo thiếu vậy.

(Còn nữa) T.

Le PARFUM des HUMANITES
(Sử-Ký Thanh-Hoa)
Soạn-giả : E. VAYRAC
Dịch-giả : NGUYỄN-VĂN-VĨNH
Vừa chữ Tây và chữ Quốc-ngữ đối nhau, giá mỗi quyển. . . . 2$00
Chữ Tây riêng hoặc chữ Quốc-ngữ riêng, giá mỗi quyển 1.00
Ở các tỉnh, xin định thêm tiền cước gửi Recommandé : 0$30 thứ 2$00 và 0$70 thứ 1$00
BÁN TẠI BẢN-QUÁN

Vô-tuyến-điện

Ngày 5 Octobre 1928

Nước Pháp

Các báo với thân vương Charoon

Các báo đăng tin thân-vương Charoon tự thế, phần nhiều có in hình ảnh thân-vương ; tất cả các báo đều nói thân-vương rất có công về việc bài đắp cho ngoại-giao thân-ái của nước Pháp với nước Xiêm.

Việc đình công trong nghề dệt ở quận Nord

Việc đình-công trong nghề dệt ở quận Nord đã đi nhiều. Mỗi ngày số người làm việc lại tăng lên.

Cái án kẻ thích sát bá tước Carlo Mardini

Cái án Dimandage giết bá-tước Carlo Mardini phá lính sự nước Ý ngày 12 septembre 1927 đến ngày 25 octobre sẽ xử ở quận Seine.

Nước Áo

Việc hành động của bọn cộng-sản

Báo *Rote Folme* cơ-quan của đảng cộng-sản vẫn cổ động việc đình-công ở các đường hỏa xa, để ngăn trở không cho triện tập binh gia.

Chính-phủ đã hạ lệnh cấm, song bọn cộng-sản dự bị ngày mai sẽ đặt cuộc biểu tình lớn. Nhiều người bỏ thành phố mà đi. Quân lính đem đến giữ các thành phố rất nhiều.

Nước Tchécoslovaquie

Cuộc hội nghị kinh tế quốc tế

Cuộc hội-nghị kinh tế quốc tế do hội liên hiệp các hội tân thành cho hội Vạn-quốc đã họp ở Praque tại nguyên lão nghị-viện. Hai mươi nước, ba mươi hội có cử đại biểu đến dự cuộc hội nghị.

Ba-lan

Một việc đình công

Một số thợ trong nghề dệt ở Lotz vì việc tiền công mà đình-công.

Tây-ban-nha

Việc chính trị

Báo *Temps* bình phẩm việc chính-trị ở Tây-ban-nha có nói không ai dám chắc nay mai vì một nhẹ, hoặc vì một lẽ khác mà đại tướng Primo de Rivera bỗ không chủ-trương việc chính trị nữa, thì ở Tây-ban-nha sẽ ra làm sao. Các chính đảng đã mất thế lực, mỗi ngày các chính đảng ấy lại kém đi mà không sao làm cho hồi phục lại được nữa. Không rõ các chính đảng mới sau này thế nào.

Bồ-đào-nha

Người Bồ-đào-nha với viện hóa học

Đại-tướng Machad khởi hành đến Paris giao cho hội-đồng coi việc lập viện hóa học 175 nghìn francs, là tiền của Bồ-đào-nha quyên giúp vào việc dựng viện ấy.

Nước Đức

Các chính đảng

Các chính-đảng của chính-phủ tại nghị-hội Pado-lê-sĩ có bàn về việc cho đảng thứ dân dự vào tòa nội-các. Ngày mai đảng trung ương sẽ xét chính sách của tòa nội-các xử Pado, và của cả nước Đức.

Nước Thổ

Âm thoại Thổ-nhĩ-kỳ

Nay mai sẽ đệ trình thứ dân nghị-viện một bản dự án luật phép cuộc binh nhân dân cải được dùng một tiếng Thổ-nhĩ-kỳ mà thôi, Ai trái phép phải phạt.

Nước Anh

Nghề khai mỏ

Trong một cuộc hội nghị, quan tổng trưởng bộ nội vụ có nói chính-phủ rất lấy làm lo, nhất là về nghề khai mỏ 200,000 người thợ phải bỏ nghề làm ngày ở khác.

Hà-lan

Việc hòa bình

Nhân dịp kỷ-niệm năm thứ 25 về ngày ông Carnégie ký giấy góp 1,550,000 đồng để quyên vào việc dựng viện hòa bình. Hội coi việc ấy có gởi điện tín cảm tạ hà vọng của ông Carnégie.

Thụy-sĩ

Cái vấn đề nha phiến

Báo-kỳ đã gửi thư đến hội Vạn-quốc nói rằng nước ấy không có đại biểu đến hội-đồng trung-ương thương trực coi việc nha phiến, Hoa-kỳ cho rằng bản gia nước Genève không giải quyết xong cái vấn đề hạn chế sự xuất sản nha phiến chỉ để cho đã dùng về việc y-dược, về việc khoa học mà thôi, chẳng là cái vấn đề kiểm soát sự xuất sản, và sự phát phát các chất gốc ở nha phiến.

M. Avenol phó thư ký hội Vạn-quốc nay mai sẽ đi Nam kinh.

Nhật-bản

Các đảng phản đối chánh phủ với việc Trung-hoa

Các cơ quan của đảng phản đối nói rằng chính-phủ không công nhận chánh-phủ Nam-kinh được là một điều lầm, đáng lẽ nên nhân dịp ký hòa hiệp-ước bài trừ chiến sự mà công nhận cho chính-phủ Trung-hoa.

Phi-luật-tân

Phu bến tàu đình công

Các phu bến tàu ở Cébu đình-công, tàu không chạy được. Người ta lo việc đình công ấy sẽ lan rộng ra. Các chủ không chịu tăng tiền công, như lời bọn đình-công xin.

A R I P.

ĐÃ XUẤT BẢN TOÀN BỘ 21 QUYỂN :
« NHỮNG KẺ KHỐN NẠN »
(LES MISÉRABLES)
Của ông: Victor Hugo
Nguyễn-văn-Vĩnh, dịch-thuật
VĂN PHÁP VÀ VĂN QUỐC-NGỮ ĐỐI NHAU

Phần thứ nhất :	5 quyển, giá :	2$40
— hai :	4 quyển, giá :	2.05
— ba :	3 quyển, giá :	1.85
— tư :	5 quyển, giá :	2.55
— năm :	4 quyển, giá :	2.25
Cộng :	21 quyển, giá :	11.10

Giả bán toàn bộ 21 quyển : Mười đồng (10$00)
Tiền cước gửi Recommandé, mỗi quyển. 0.20
— cả 21 quyển làm hai gói. 1.50
Bán tại Bản quán

Bắc-kỳ nhân dân đại biểu viện

Trong số báo ngày hôm qua bản quán đã lược thuật bài diễn văn của quan quyền Thống-sứ Dumoutet đọc tại nghị-viện nay xin đăng toàn văn bản dịch của phủ Thống-sứ như sau này :—

Bài diễn-văn của quan Thống-sứ Bắc-kỳ

Tạo-hóa bình như số thiên ý chúng sự và phá hoại những điều dự-định trước của ta, mà làm cho năm nay các ngài lại không được cái danh-dự quan Thống-sứ thực-thụ Robin khai ý Hội-đồng của quí-viện, không được nghe trong viện nay những nhời nói có giá trị của ngài, không được ngài tuyên-bố những phương-châm đình-đáng, và được ngài hoàn-thành các công việc của quí-viện đã làm.

Sự đó làm cho tôi có chút ít chán ngán, và vì phần riêng tôi, thì sự sung-sướng được chứng-kiến Hội-đồng quý-viện năm nay cũng giảm đi nhiều phần vì sự vắng mặt của ngài.

Kai được tạm thời cáng đáng công việc của ông quan tài trí tinh-lược như ngài, thì sự hâm-vọng của tôi có lẽ làm sao mà tỏ; theo được trong con đường quang-đại mà ngài đã khai phá ra vậy.

Năm ngoái quan Thống-sứ Graffeuil đã nói với các ngài rằng : « Quan thày ta đã nói rõ những phương-châm của Chính-phủ là thế nào, trong bài diễn-văn có giá-trị của ngài, ngài đã tỏ ra công quý-viện chính hành-động của Chính-phủ làm cho xứ này thành-tự mà tiến bộ. cái chương-trình chính-trị và hành-chính của quan Thống-sứ thực thụ, vẫn đã, vẫn rõ, là do số việc cái ý tưởng xác-đáng, mà cái xác-đáng đó sở lẽ cũng không phải là cái hay kém nhất của ý tưởng đó vậy. Cái chương-trình ấy đã biết chính bỏ những điều nhỏ mà tìm lấy việc chính và cất đặt nên một nền hành-vi rất lâu dài. Cái chương-trình đó các ngài đã nâm-mộ mà ưng thuận. Vậy thì việc của ta hãy giờ chỉ đem chương-trình ấy ra thực-hành mà thôi. » Cái mục-đích của tôi năm nay cũng như năm ngoái vậy.

Nói về chức-vụ các ông Nhân-dân đại-biểu

Chẳng nào tôi không cần phải nhắc lại rằng Nhà-nước Bảo-hộ vẫn được các ngài có lòng trung-thành thực có hiệp lực giúp việc Chính-phủ. Cách giao-tế đặc-sắc của quí-viện đối với Chính-phủ đã làm chứng quả rõ ràng việc đó. Song tôi muốn nói-ra một điều này : là mỗi cái thể kỷ các ngài bàn-luận ở đây, các ngài nên nhớ bản trị-sự quí-viện mà liên-tiếp với Chính phủ một cách cẩn-chế hơn xưa.

Tuy rằng mỗi khi Hội-đồng thường niên, các ngài bàn-luận, hành-động một cách tận-tâm thế nào mặc lòng, sự tận-tâm đó chưa gọi được là hoàn toàn cái chức-vụ của các ngài. Ý tôi không phải nói cũng bất cứ thời-kỳ nào, các ngài cũng phải chú-ý vào trăm công nghiệp việc hành-chính hàng ngày của Bảo-hộ. Tưởng thế là sai lầm : vì lẽ khi sinh ra nhiều điều lạm dụng. Sự đó xảy-ra trước mắt không phải bàn nhiều tất các ngài đều hiểu cả. Nhưng tôi thiết tưởng rằng nếu các ngài muốn hết bổn-phận mình là sáng tỏ cho Chính-phủ biết các ngài sự thành-cầu, những lòng hoài vọng của dân Bắc-kỳ, muốn giúp Chính-phủ mà bảo hộ cho tính mệnh cho, thì các ngài cần phải giao thiệp với Chính-phủ một cách mật thiết hơn xưa.

Chức vụ các ngài không những là chỉ phải bàn luận trong khi Hội-đồng mà thôi, và cũng cái thời kỳ Hội-đồng ngắn ngủi quá, bàn luận sao cho được hoàn toàn. Tôi coi cái chức vụ các ngài như là địa vị của những ông cố vấn, những ông tả-trợ hàng ngày của Chính phủ vậy. Chức vụ đó, các ngài ai chẳng biết là khó khăn lắm, vì cần phải thêm sự tận tâm đối với Quốc-dân, thêm sự chăm ngoan; nói tóm lại là phải thêm công lao khó nhọc hơn; chứ không những là sứ hàng năm đọc vài bài diễn văn, bỏ phiếu ưng thuận hay phản-đối một vài vấn đề thường thường mà thôi đâu. Mỗi khi các ngài vì công-ích mà thi hành cái việc gì, thì các ngài đã tăng được mục khích tiến công người thay mặt Chính phủ vẫn sẵn lòng ân cần thân tiếp các ngài.

Như vậy tôi giám khuyên các ngài nên thực hành cái chức vụ của các ngài hơn xưa, để bảo trợ cái hạnh phúc nhân dân Bắc-kỳ này, vì chính dân Ý là mới dân hết sức làm lụng khó nhọc không bao giờ nản rỉ vậy.

Sự khó khăn đó bởi đâu mà ra? Những nguyên nhân ấy đã nói đi nói lại nhiều lần rồi, mà các ngài ai là chẳng biết qua. Nhưng thiết tưởng lược thuyết một lần nữa ra đây cũng không phải là thừa vậy.

Bắc-kỳ ngài cũng rõ tiền của số chi-tiêu Bắc-kỳ là lấy ở thuế-thân và thuế điền-thổ dân Bắc-kỳ, thế là một dân còn nghèo khổ lắm, mà cái sức chịu thuế của kém lắm. Nói rằng Bắc-kỳ giàu thịnh hơn xưa thì cũng phải, song thực ra thì cái giàu thịnh ấy hiện tình chỉ riêng cho một phần ít người thôi, chứ không có ảnh hưởng chút nào đến sự tăng giảm thuế nghịch của ta. Vì rằng, khi nào tất cả các hàng dân điền được phong lưu hơn, bấy giờ ta mới có thể bàn đến việc tăng thuế để thêm tiền cho số chi tiêu được. Nay vậy thì tiền chi số bấy nhiêu, mà mỗi năm phải chi tiêu nhiều hơn; mà sự chi tiêu ấy không có phương kế nào giảm bớt được. Chính là sự chi tiêu về việc hành chính và việc công ích, nhất là việc Học-chính và việc Y tế.

Cái tiền về hành chính thì cứ tuần tự mà tăng lên, là vì mỗi ngày phải bổ những cơ quan cần mà đặt thêm cơ quan mới nhiều hơn, rộng hơn, để để xét tâm hết việc công cang ngày càng khó, mà cũng vì sự tăng lương bổng cùng phụ cấp cho các viên chức theo sự các công-sở bổ sự ấn nữa tiền dùng càng ngày càng đắt đỏ.

Trước khi khảo sát các công việc ta đã làm trong năm vừa rồi, tôi thiết tưởng ta nên nói qua vài điều về sự tài-chính của Bắc-kỳ đã; vì không có tiền thì không làm gì được. Phép kinh-tế trong gia-đình và trong xã-hội là số thu theo số tiền nhiều ít, cho ta mà coi dùng công việc. Có kẻ bảo như vậy thì tầm thường quá; song sự quan sát chi thu ấy là sự rất trọng cần để cung cấp nhờ cái ánh-sáng đó, tôi xin các ngài lưu ý vào các công việc tôi sẽ kể ra sau đây.

Nói về số chi thu

Số chi thu năm nay lập nên cũng khó nhọc công phu như số chi thu mấy năm trước. Mà sự khó nhọc đó có lẽ năm nay lại bội phần, vì rằng mỗi năm đều thêm việc tiêu mà tiền thu nhập không theo đó mà tăng tiến kịp. Nói rằng số chi-thu không được rộng rãi lắm thì không phải, vì rằng bây giờ số chi thu không có rộng rãi chút nào.

Các các việc chi tiêu kia thì cũng mỗi ngày mỗi tăng lên vì rằng cái chương trình cần-lí mỗi ngày mỗi mở-mang mà tiền thuế chỉ dùng vào sự chi tiêu ấy không tăng lên chút nào. Tôi xin nói qua rằng trong 8 năm giới, từ năm 1920 đến năm 1928, tiền chi tiêu về việc học-chính đã tăng lên từ 721.000 đồng đến 1.475.000 đồng; mà chi tiêu về Y-tế đã tăng đến từ 728.000 đồng đến 2.561.000 đồng, thì các ngài sẽ rõ cái sự khó khăn của số chi thu năm nay là thế nào.

Xem như vậy thì tiền chi có bấy nhiêu mà tiền thì mỗi ngày mỗi nhiều. Trước cũng vậy, bây giờ cũng vậy, năm nào cũng phải nhờ nguồn đầu nhà chi-thu chung của Đông Pháp giúp đỡ, và phải giảm bớt những sự tiêu vô đường mà mang kỷ-nghệ, mà kỹ nghệ đó, chính là cái mối giàu thịnh của xứ này.

Việc học chính

Quan Thống-sứ Robin, năm 1927, có nói với các ngài rằng một vấn đề ngài vẫn chú ý đến luôn là vấn đề chuyển bá sự học Phổ-thông. Cứ xem công việc đã làm thì đã biết những điều ngài lưu tâm đến không phải là những vấn đề chỉ có thuyết lý mà không thực hành. Nhờ có sở Học-chính hết sức tân thành, lại nhờ các quan Công-sứ và các quan Annam số công giúp sức, mà trong năm 1927-1928, các làng đã ra tay mở mang nên học sơ đẳng và cái kết quả thật đã quá sự chú tính: cái kết quả đó đã chứng nhận rằng sự cải cách năm 1926 là hợp thời và hợp với lòng nguyện vọng của dân thôn quê, như người mong sự cải cách ấy đã dự đoán. Trong một thời gian ngắn ngủi như thế mà số các trường học hàng xã đã tăng lên từ 81 cho đến 627 nghĩa là đã mở thêm 546 trường. Việc học sơ đẳng phát đạt hơn cả là ở miền chung châu, hãy giờ có đến 19000 người học trò, kể cũng là nhiều thường. Vì việc này thì Chính-phủ đã cho thêm tính hàng xã được rộng quyền xếp đặt. Chính-phủ chỉ nghĩ định về cách thức lập trường và cách thức dạy học ở các trường sơ đẳng mà thôi. Chính-phủ đã định rằng những trường công của mấy xã chung lập chỉ bết thường ấy cho phép mở, và chỉ những làng nào ngiêu, dân ít và gần nhau mấy được phép mở. Các quan tỉnh sẽ chọn những người có bằng cấp cao nhất để dạy, các quan tỉnh phải coi sóc luôn, xem lượng bằng cấp thầy giáo có đủ chi dùng không và có cứ đúng kỷ là được tính không. Sau nữa, đã hiểu dụ cho các làng nên mau mau, có thể được dần dần thì làm đến đấy, số cho cuộc xếp đặt các trường mới về đường vật chất được hoàn mỹ, vì xem cách xếp đặt bấy giờ hãi còn sơ sài lắm. Nhờ những phương pháp ấy, nên có thể mới được rằng những trường sơ-học hàng xã lập ra hồi cải cách năm 1926 hiện đương phát đạt lắm.

Không những về đường sơ đẳng, vì nên học cao học trên cũng đã thấy nhiều tiến bộ, vì mấy năm nay Chính phủ vẫn để tâm đến cả. Năm 1928 đã tiêu hết một món tiền khá lớn, lại năm 1929 đây, trong nhà dự toán cũng đã chú tính việc mở thêm trường mới. Cứ xem sự kết quả thì đã biết. Số trường học trong năm năm đã tăng lên gấp đôi, và đã tới số 100,000 mà rồi đây còn tăng lên nhiều nữa. Nói tóm lại thì cái năm vừa qua cũng đã rực rỡ lắm, mà cái đặc sắc của năm đó là về việc mở mang các trường sơ học hàng xã.

(Còn nữa)

Việc Trung-hoa

Ngày 6 Octobre 1928

Việc các sứ-bộ dời xuống Nam-kinh

Đông-kinh. — Bộ ngoại giao cho chánh-phủ Nam-kinh đương xét việc các sứ bộ ngoại-quốc dời xuống Nam-kinh.

Trong các nước định dời sứ bộ xuống Nam-kinh, có nước Đức, nước Ý, và nước Thổ.

Lại có tin rằng nước Cuba cũng định dời sứ bộ xuống Nam-kinh.

Hiện đương điều đình để tăng chức bộ trưởng sự Hoa-kỳ ở Nam-kinh lên chức tổng lãnh-sự.

M. Wagner tổng lãnh sự Đức được cử vào chức Cố-vấn sứ-bộ, trả sở sở ở Nam-kinh, mà bánh đồng như một viên đại-biểu ngoại giao độc lập. Ông đã trình ủy-nhiệm trọng.

Chín Nhật-bản cũng theo cái cách ấy, mà cử một viên cố-vấn sứ bộ đã đại diện cho chánh-phủ ở Nam-kinh.

Công việc điều đình với Nhật-bản

Đến giữa tháng o tobre Trung-hoa và Nhật-bản lại sẽ điều đình với nhau. Các vấn đề sẽ giải quyết theo cái tôn chỉ nhượng bộ lẫn nhau.

Một viên tướng của chánh-phủ quốc dân cứ sang Nhật để xem cuộc tập trận ở Nhật-bản, có hội-nghị một buổi quan trọng với quan thủ tướng Tanaka và có tỏ ý rằng công cuộc điều đình của Trung Nhật xem chừng có hi vọng lắm. Vì vậy tướng ấy vội đời Pông-kinh trở về Trung-hoa để dự bị lập lại cuộc điều đình.

M. Yada, tổng lãnh-sự Nhật-bản ở Thượng-hải sẽ khởi-hành đi Nam-kinh để điều đình với Trung-hoa. Hai bên đều lòng lại cùng nhau xét việc Mãn-châu.

Cái thái độ của Hoa-kỳ

Đông kinh. — Bà tước Uleida có khởi-ngôi một khoản khiển cho biết, quốc đã-huế với nhau ở Trung-hoa, nhưng Hoa-kỳ đáp rằng Hoa-kỳ không muốn can đoán điều gì cả.

Cái vấn-đề quan thuế

Đông kinh. — Chánh-phủ Nam-kinh quyết nghị bổ M. Edwards vào chức chánh-giám-đốc quan-thuế, cho ông ấy nghỉ một năm. và cử viên đại-biểu của ông ấy ở Thượng-hải là M. Mezo quyền chức, để đợi sau này hết cả hai chức ấy đi.

Cái tình thế của đảng cực tả

Đông kinh. — Chánh-phủ Nam-kinh hình như đã trừ hẳn được cái ảnh hưởng của đảng cực-tả, hãy giờ hình như khắp mọi nơi đều yên cả.

Việc thuế muối

Đông kinh. — Chánh-phủ Đông-kinh không ưng việc lấy một số thuế muối để chuộc các trái khoản ngoại quốc, như lời của chánh-phủ New-kinh bàn Nước Pháp và nước Anh lại muốn ưng việc ấy.

Hiến-pháp mới

Bắc-kinh. — Theo như hiến pháp mới công bố, thì chánh-phủ quốc-dân chia làm năm hội-đồng, là hành chính, lập pháp, tư pháp, khảo thí và giám-sát, và một hội-đồng chánh-phủ ấy-viên có từ 12 đến 16 vị cố-vấn, hội-đồng này được cử quan tổng-thống, quan thống-soái, các ông chủ-tịch năm hội-đồng, hội-đồng lập-pháp có từ 49 đến 99 hội-viên do Chánh-phủ cử trong một hạn hai năm.

Người làm bưu-điện đình công

Thượng-hải. — Có tin rằng người làm bưu-điện tuyên bố đình công.

Sau lại có tin rằng hạn đình công đã tuyên bố tạm trở lại làm việc, vậy không lo sẩy ra sự nhất loạt đình công nữa.

Số bạc ở Thượng-hải

Thượng hải — Số bạc ở Thượng-hải độ cuối tuần lễ trước là 55 triệu 930 nghìn lạng, 78 triệu 200 nghìn đồng, và 11.148 thỏi.

Dịch hạch ở Mãn-châu

Cáp nhĩ tân. — Dịch hạch ở miền Szeplinghai và Taonanfon đã hết.

A. R. I. P.

Trung-kỳ nhân-dân đại biểu viện

Trong một số báo trước, bản-báo đã định đăng tin vô-tuyến A. R. I. P. thuật qua việc Hội-đồng nhân-dân đại-biểu Trung-kỳ rồi, nay lại được tin rằng sau mấy kỳ hội-đồng, ông nghị-trưởng Huỳnh-thúc-Kháng và ba ông Lê-văn-Huân, Lương-quí Gi, Hoàng-đức-Trạch đều xin từ chức nghị-viên.

Ngày 7 septembre quan Khâm-sứ Trung-kỳ có ký một đạo nghị-định do quan Toàn-quyền chuẩn y ngày 28 septembre đổi lại việc bản-xứ dân-biểu ở Trung-kỳ.

Nghị-định ấy đã đăng ở *Đông-dương quan-báo* ngày 3 octobre 1928.

Tin sau-cùng.

Bệnh tình quan Thượng-thư Léon Perrier

M. Léon Perrier, tổng trưởng bộ Thuộc-địa lại bị mổ lần nữa, vì cái gân ở cánh tay chạm vào đầu mút mảnh xương, bị đứt mất một phần. Việc khâu, và bó gân lắm rất được như ý.

Một cái nạn tàu bay ở nước Nga

Một chiếc tàu bay về đường từ Prague đến Omsk, bị rơi ở Bodnademianski. Người hoa-tiêu bị thương.

A. R. I. P.

LỆ MUA BÁO

Xin nhắc lại để các ngài đượt-báo biết rằng: tiền mua báo thì phải trả trước. Vậy các liệt quí ông nào mua tiếp gửi tiền cho: bổ không có tiền gửi giao giấy mua thì bản-quán không trả lời. Mua báo thì tính từ rằm hoặc mồng một tháng tây trở đi cho gọn.

TRUNG • BẮC HỌC • HIỆU

22, Rue Lamblot (Phố nhà Thờ) MÁY NÓI SỐ 150

Có các lớp từ Đồng ấu (cours Enfantin) đến Cao-đẳng (cours Supérieur).

Ngày giờ học và chương-trình theo y như các trường công. Buổi tối bao giờ cũng có lớp chuyên dạy chữ Pháp cho các học-trò thi vào làm các công sở hay vào học các trường Cao-đẳng tiểu học nhà nước.

VIỆC HANOI

Thời-tiết

7 giờ 25 độ
15 giờ 28 độ

Giá thóc gạo:

Gạo hạng nhất, một tạ	9	90
nhì, —	9	20
ba, —	8	20
Thóc hạng nhất,	5	70
Ngô	5	60

Giá bạc. — Kể từ ngày 9 Octobre 1928, giá bạc ở kho Nhà nước định là 1 fr. 49.

Thời giá quốc tái:

Ngày 3 Octobre 1928

3	hoàn đến	76	1.05
3	hoàn đến	97	1.40
4	vinh viễn	1917	78	1.45
4	»	1918	78	50
6	»	1920	103	97
6	hoàn đến	1926	110	1.80
4		1926	120	00

Ngày 5 Octobre 1928

3	vinh-viễn	64	1.75
5	1915-1918	91	1.75

Tàu tàu. — Tàu *Claude Chappe* mang thư sang Pháp, đến ngày tới rằm 11 octobre hồi 7 giờ sáng ở Haiphong sẽ chạy đi Tourane, Qui-nhơn, và Saigon. Tối Saigon sẽ chuyển sang tàu *d'Artagnan* chừng ngày 16 octobre tai chạy.

Các thư từ ở Hanoi sẽ mang xuống Haiphong chuyển xe lửa 20 giờ 4 phút tối thứ tư 10 octobre.

Hai chuyến tàu bể cùng đổi giờ cả. — Sở Bưu-điện vừa yết-thị cái-chính ở tàu *Claude Chappe* và tàu *Tonkin* đổi lại như sau này:

Tàu *Claude Chappe* mang thư sang Pháp đến ngày thứ năm 11 octobre hồi 10 giờ sáng (đồng phải 7 giờ như tin đã báo trước) ở Haiphong sẽ chạy đi Tourane, Qui-nhơn và Saigon. Tới Saigon sẽ chuyển sang tàu *d'Artagnan* chừng 15 octobre tai chạy.

Các thư từ ở Hanoi sẽ mang xuống Haiphong chuyển xe lửa 20 giờ 4 phút tối thứ tư 10 octobre.

Tàu *Tonkin* đến ngày thứ tư 10 octobre hồi 10 giờ sáng ở Haiphong sẽ chạy thẳng đi Hongkong.

Các thư từ ở Hanoi sẽ mang xuống Haiphong chuyển xe lửa 20 giờ 4 phút tối thứ ba 9 octobre.

Vấn đề quan thuế ở Đông-dương. — Theo lời tỉnh sắn của quan Thống-đốc Nam-kỳ, quan quyền Toàn-quyền Robin vừa chuyển đi về quan Toàn-quyền Pasquier bên điện-tín của phòng thương-mại Saigon như sau này:

«Phòng thương-mại Saigon là hội-đồng công-cử trước nhất ở Đông-dương, sau khi được nghe quan Thương-chính tổng-thống Kirsch ở bên đây về cái luật quan-thuế mới ở bên này, xin gửi lời kính ta quan lớn về sự kết quả trong việc dựng điều luật mới cho Đông-dương cũng được dự bàn về việc định giá quan thuế thi hành lại thuộc-địa.

Vậy phòng Thương-mại nhờ quan lớn chuyển đạt lên quan Thượng-thư thuộc-địa cùng Chính-phủ Đông-dương lòng thèm tự của thương-giới Đông-dương về cái điều lệ mới cho xứ Đông-dương được hưởng cái địa-vị là Mãn-quốc thứ hai tại cõi Viễn-đông này».

Ngài ho dư?

Vậy nên lập-tức dùng thuốc

Bảo-chế CHASSAGNE,

Số 59, phố Paul Bert, Hanoi

sẽ có thứ thuốc chữa khỏi tức khắc bệnh ho, ho gió, ho lao, vân vân, của ngài.

Nên xem lời cáo-bạch của bản-hiệu ở trang thứ tư, nói về thuốc

SIROP NOFAL.

Bảo-kỳ nhân dân đại biểu. — Kỳ hội-đồng này là kỳ cuối, cho nên các ông nghị ai cũng kêu là ở không vui vẻ tấp nập như kỳ đầu khác.

Nếu nay tòa trị sự không đình đưa tiếp tăng thì lại được Bạn-đồ ngân hàng mới các ông chiếu thứ năm này đến xem nhà mới làm ở bờ hồ Hoàn-kiếm và buổi 6 rưỡi, 7 giờ thì dự tiệc.

Trường Cao-đẳng Thương-mại chính đốn lại. — Chiều theo tờ trình của quan Hạ-chính tổng-trưởng quan Toàn quyền vừa ký nghị-định chính đốn lại trường Thương-mại đại khái như sau này:

Trường Cao-đẳng Thương-mại Đông-dương chia làm ba ban: Ban Thương-mại, ban Bưu-điện và ban Vô-tuyến.

Ban Thương-mại có một hội-đồng cải-lương khảo sát mọi vấn-đề thuộc về cách tổ-chức và chương-trình học tập nào. Người ông đốc và hai ông giáo ở trường tại Haiphong, có thêm một ông hội-viên Thương-mại ở Hanoi và một ông ở Haiphong.

Ban này mục-đích luyện tập những người thiếu-niên Tây Nam chuyên về nghề buôn.

Học-sinh tuyển vào số hai cách là lấy ở những người từ 17 đến 25 tuổi và có các văn-bằng theo như điều 3 nghị-định ngày 18 septembre 1924 và những người cũng hạn tuổi kỳ không có văn-bằng mà phải thi vào. Cứ mỗi năm trong năm tháng đầu août thì mở kỳ thi tại Hanoi, Saigon, Huế và Panom-Penh. Bưu xin ứng-thí phải nộp đến quan Thái-hiến xét mình trước ngày 20 juillet.

Trẻ học-trò Tây không kể, còn người bản-xứ đều là lựu học-sinh ăn lương cả. Thời hạn học là 3 năm. Học hết năm thứ nhất và thứ nhì phải hạnh lên lớp. Hết năm thứ ba, phải hạnh tốt-nghiệp.

Cái cơ ban Thương-mại là đổi lại như đã nói trên kỳ, ban Bưu-điện và ban Vô-tuyến vẫn để nguyên như cũ.

Bằng Sơ học yếu-lược. — Bằng Sơ-học yếu lược (Certificat d'études élémentaires indigènes) ở Hanoi năm nay đã xét rồi. Những học trò cũ ở *Trung-bắc Học-hiệu*, ai hạnh đỗ bằng ấy, thì có thể lại trường học mà lĩnh vở, buổi sáng từ 7 giờ đến 10 giờ 30, chiều từ 2 giờ 30 đến 5 giờ, trừ chủ nhật không kể.

Lịch sang năm (1929). — Xin kính-cáo để các nhà đại công-thương cùng các tư gia gần xa biết rằng lịch sang năm của bản-quán đã bắt đầu in. Vậy các ngài muốn mua buôn hay muốn đặt cho hiệu các ngài thì xin kịp đến bản-quán mà chọn trước lấy các kiểu vẽ đẹp, nếu chậm thì người ta chọn hết mất.

Sau đây bản-quán in thử ngày mồng một Tết ta sang năm ra làm mẫu để các ngài xét thì đã biết lịch của bản quán rõ ràng tiện lợi hơn các thứ lịch khác là thế nào:

FÉVRIER

陽二月 10 初十日

DIMANCHE

Ste Scolastique

Fête du nouvel An annam.

1er jour du 1er mois de kỷ-Tỵ

小月正

Kiến Bính-dần — Năm Bính-tuất

壹初

Ngày Bính-tuất

Hành Thổ — Sao Tinh — Trực Thành

Kị: Tu chỉ — Chẩng thưa — Bình-thổ! — Tác-tiếu Ngũ-hoàng

TIẾT NGUYÊN-ĐÁN

Hỷ thần và Tài-thần đều ở phương Tây Nam, Qui-thần ở Tây Bắc. Xuất hành nên đón-ngũ-cái gặp Tỉ đầu giờ Sửu mà đi đến phương Tây Bắc thì tốt lắm. Hay đi vào giờ Mão cũng tốt.

Giá lịch của bản-quán bán như sau này:

Từ 100 trở lên.	0$35	một
Từ 50 đến 99	0 40	»
Từ 1 đến 49	0 45	»
Tiền cước 1 quyển	0 25	»
» 2 quyển	0 40	»

Các ngài ở xa, muốn mua lẻ trường nên rủ nhau mua chung cho nhẹ tiền cước thì hơn.

Ai muốn hỏi gì, xin cứ viết thư về cho ông Quản-lý nhà in bản-quán như sau này:

M. Bùi-xuân-Thành
61-63, Rue du Coton, Hanoi.

Mấy điều hoàn cải trong ngạch Y-tế. — Từ ngày có ngạch thầy thuốc Annam đến giờ, cái danh hiệu đã mấy lần thay đổi, Lúc ban đầu thì gọi là thầy thuốc bản xứ (médecin indigène). Sau nghe cái tên ấy chưa được nhã mới đổi làm thầy thuốc thổ sai (médecin auxiliaire) Đến nay lại có nghị-định đổi làm thầy thuốc Đông-dương (médecin Indochinois).

Cái nghị định chung mà quan Toàn-quyền vừa ký đổi danh-hiệu, định việc thăng chức và tân phụ-cấp như sau này:

Các viên y-sĩ và dược-sĩ thổ-sai (médecins et pharmaciens auxiliaires) ngạch y-tế Đông-dương từ nay trở đi sẽ gọi là «Y-sĩ và Dược-sĩ Đông-dương» và y-tế Đông-dương» (médecins et pharmaciens indochinois de l'Assistance méditale de l'Indochine).

Các viên y-sĩ thổ-sai thì để vào ngạch tương-đương trên này nghị-định ngày 24 Octobre 1727 thì sẽ gọi là «Y-sĩ Đông-dương ngạch tương-đương» và y-tế Đông-dương» (médecin indochinois de cadre latéral de l'Assistance médicale)

Các viên y-sĩ Đông-dương hồi theo nghị-định ngày 18 Février 1922 và có bằng y-khoa bản-sĩ nhà nước thì, từ nay gọi là «Bác-sĩ Đông-dương» và y-tế» (docteurs indochinois de l'Assistance médicale)

Còn việc thăng chức và định số khoản phụ cấp cho y-tế, đến sẽ bàn ngày mai, bản quán sẽ dịch đăng nốt.

Cờ của lính khố xanh. — Là cờ gấp sáo đạo quân khố-xanh Bắc-kỳ do chỉ dụ quan giám-quốc ngày 23 juillet 1928 thiết để tại trại khố-xanh thành phố Hanoi.

Tòa Thượng-thẩm. — Sáng hôm nay tòa Thượng-thẩm xử những việc sau này:

Hành-hung. — Một người lính trừ-bị tên là Nguyễn-văn-Hiền ở làng Tạo khê, thuộc huyện Hương-nhân ngày 16 tháng 11 năm ngoái đến nhà lý-trưởng Tô-văn-Viên xin triện vào thẻ trừ-bị để đi xin việc làm. Lý-trưởng đòi 2 đồng tiền để người ấy không cho. Vì thế hai bên sinh sự cãi nhau rồi lý-trưởng đánh người ấy. Tòa Nam-án tỉnh Thái-nguyên phạt tên Thập 1 năm tù, tên Ma và tên Thú mỗi tên 6 tháng tù. Tòa Thượng-thẩm y án.

Đã ăn xin lại hành-hung. — Ngày 10 tháng 7 tây vừa rồi, Phạm-văn-Nghi đến nhà người làng tên là Canh làm rồ giáp. Trong khi đương làm số có đứa ăn mày tên là Nao cứ tay đến xin thì Phạm-văn-Nghi đã lấy sơn và đồ ăn cho ăn xong rồi. Nhưng đứa ăn ăn xong, tên Nao cứ kêu lải-nhải xin thêm mãi, Nghi lấy làm khó chịu, mới đuổi đi. Tên Nho lăng-mạ Nghi, và cầm dao xông đến đánh bị thương. Tòa Nam-án Hải-dương phạt tên ăn mày hành-hung ấy 4 tháng tù. Tòa Thượng tăng thêm tội tên ấy lên 6 tháng tù.

Đánh lính. — Đỗ Đình-Quyền tức Hạng con việc Đề-đốc trần mãi. San người Mộ-thám tên là Ng-v-Tính đã biết tên ấy là vô hàng mới trình quan sở tại rồi cùng lính-cơ đi bắt thì tên Hạng cùng với bố đã là Đỗ-duy-Hương và cả là Đỗ-đình-Chất chống cự đánh người Mật-thám ấy bị thương. Tòa Nam-án tỉnh Nam-định phạt tên Hạng 5 tháng tù, tên Hương và tên Chất mỗi tên 3 tháng tù. Tòa Thượng-thẩm y án.

Trốn sưu. — Lê Tăng-Lược, Tô-Tất và Phạm Tài ở Thái bình, trốn sưu thuế không nộp, đến kỳ đăng trường lý trưởng Vũ Hữu ở làng chăng phải bắt tên ấy đến nộp đây, khi xong đòi mãi cũng không chịu nộp. Tòa Nam án tỉnh Thái bình phạt Tăng Lược 3$50, Tô Tất 3$60 và Phạm Tài 3$50. Tòa Thượng thẩm tăng tiền phạt từ tên ấy lên gấp đôi.

Không có thể cần-cước. — Ng tất Sâu quán ở Nam định đi Thanh hóa để tìm việc làm không có thể cần cước, bị lính cảnh sát bắt giải về nguyên quán, đến khi xét ra thì trong vòng 5 năm nó không đăng sưu ở làng. Tòa Nam án tỉnh Nam định phạt Ng tất Sâu 15 ngày tù. Tòa Thượng thẩm y án.

Ngạch Kiểm lâm. — Các sự-bình sau này, đều được bổ làm lính Kiểm lâm tập sự:

MM Đinh-văn-Tại, Hoàng-văn-Minh, Đỗ-đình-Khiêu.

Hưu-trí. — Lương hưu-trí của M. Lưu-văn-Khanh tức Hương, phó lính-bình về hưu-trí ngày 1er juillet 1928 thì nay định là 180p.

Lương hưu-trí của M. Ng-thương-Thông, thông phán hạng nhất ngạch quan lại Bắc-kỳ về hưu trí ngày 1er juin 1928 thì nay định là 224p.

Xin cho ông sắc bà làm ơn mách hộ. — Tôi có thằng con trai thứ hai tên là *Lê nguyên-Liên*, năm nay 18 tuổi, người cao-lớn trọc-cả, trán đầy sẹo, mũi dọc-dừa, đầu nói trọc cả-rả, trên đầu có sẹo, môi dầy, miệng rộng, răng thẳng, da không trắng không đen, khi bận quần áo ta thì mặc áo xa-tanh lót vải thâm, khi bận quần áo tây, hoặc đen, hoặc khung-hung đỏ, hoặc trắng, hoặc vàng, ai giầy tây vàng.

Cháu đang học ở lớp nhì trường Trung-học Tây (Lycée Albert-Sarraut Hanoi) bỗng xuống lớp ba, tự lấy làm xấu hổ với anh em, sẽ xin tôi sang Tây học, tôi không cho, nên cháu giấu cả bỏ nhà đi từ hồm 7 octobre, vậy ông bà nào thấy cháu ở đâu, xin làm ơn mách bảo cho, hay bảo cháu về, tôi sẽ số lo cho cháu được tiếp học hành, chứ đi như thế thì lỡ làng cả sự học hành.

Nay kính.

Lê-nguyên-Uy
20, Rue Tiên-Tsin Hanoi

Liên Nhật.

Con đi nhà thương, sao không nghĩ đến ông bà sẽ 70 tuổi, thấy cô lại chỉ có ba anh em con là trai, nhờ phần anh cả con đã có chân trai, nhưng thế là nhà ta được hồn đời sáng ở, ai chẳng bảo cái hạnh-phúc gia-đình được yên vui. Nay con tự bỏ việc học-hành mà đi như thế, chẳng hóa ra vì một mình con mà người ta chê là nhà ta và phải đó! Vậy, nếu con thực có chí muốn học cho thành thì, thì phải kịp về, thầy đã sẽ lo liệu cho con được mọi sự học-hành thỏa đáng. Ấy là thực tình thầy đã nghĩ như vậy, chứ không phải là nói dối con đâu.

Lê-nguyên-Uy

CÔNG-TY ALFRED & Cie
60, Bd Gambetta (đường hàng cỏ)
HANOI

Chủ-nhiệm những nhà chớp bóng:

Hanoi: Cinéma Pathé (Bờ-hồ)
Cinéma Tonkinois (Hàng quạt)
Haiphong: Cinéma Saumont

Cho thuê — Mua — Và bán các thứ máy chớp bóng và các phim ảnh

Bán các khí-cụ thuộc về nghề chớp bóng
Xưởng riêng để chữa

Tổ-chức hộ những nhà chớp bóng các tỉnh. Ai muốn biết thì công-ty tính hộ xem mất bao nhiêu vốn.

Giá thết rẻ không đâu rẻ hơn

Điện-thoại: để giữ chỗ lại
Cinéma Pathé *N° 543*
Nhà giấy: *546*

KHÁN TRỌNG. — công-ty Alfred et Cie không phải là cùng một hiệu với công-ty Société Indochine Film et Cie.

CINÉMA-PALACE
HANOI

sắp chiếu film:

LES MISÉRABLES
en 4 Epoques — 31 Parties

Chuyện này, ông Nguyễn-văn-Vĩnh đã dịch thành sách — công nhân là một chuyện hay rất có giá-trị.

CÁC NHÀ DÙNG ĐỒ ẢNH NÊN BIẾT

Vì hiện bào chế Montés, 54 phố Paul Bert, Hanoi mua nhiều, và mua được rẻ, nên hiệu ấy lại có thể bán được các chất Hyposulfite de Soude, Bisulfite de Soude, Sulfite de Soude, Hydroquinone, và tất cả các thứ đúng vào nghề ảnh. Theo giá rất rẻ.

Viết thư mà hỏi giá

Do Võ Phi Hùng Cựu HS Petrus Ký (67-74) tặng Huỳnh Chiếu Đẳng chủ Kho Sách Xưa Quán Ven Đường
Từ microfilms trường Đại Học Cornell

Đoản-thiên tiểu-thuyết

Bi-cực thái lai

Đời vua Thiên-Thuận nước Tàu có ông Mã - Vạn - quốc quê ở huyện Tương-lạc, lỉnh Phúc-kiến, làm quan đến Lý-khoa-cấp sự-trung, vì có tính sương trực tiếp quan Thái-giám Vương-Chấn «chuyên quyền hại nước» nên Vạn Quốc bị oán hiềm quan chúa. Phu-nhân mất sớm, chỉ có một con gái, đặt tên là Mã-Sỉ, hiệu là Đức-Xương.

Đức-Xương mới mười hai tuổi, vẫn hay chữ tốt, tiếng đồn khắp cả mọi nơi. Các con gái nhà giàu cùng lứa tuổi đều lấy một tiếng Đức-Xương là con nhà danh giá, học rộng thì giỏi chẳng làm nên vinh-hiển nay mai, tranh nhau ở đua thừa phụng, giao thiệp chơi bời. Tựa trong số hai chàng niên thiếu chơi với Đức-Xương mậm-mà thân thiết hơn cả; mật là Hoàng-Thắng, hai là Cố-Tường, đều là con nhà giàu có, nhưng học hành còn kém, nghe thấy Đức-Xương có tiếng học hay chữ, chẳng hầu trong lại làm nên đại phú quý, nên làm quen kết bạn, đi lại rất thân.

Hoàng-Thắng có người em gái tên là Lục-Anh hèn gả cho Đức-Xương. Đức-Xương thấy nàng Lục-Anh tài mạo song toàn, lấy làm hoan-hỉ, nhận lời hôn nhân. Nhưng còn tuổi nguyên một câu rằng:

Nhược yếu đồng phong hoa chức dạ,
Tất tu kim bảng quải danh thì.

Nghĩa là *Bao giờ danh chiếm bảng vàng. Bấy giờ ta sẽ rước nàng về quy.*

Mã-Vạn-Quốc thấy con quyết chí khóa cửa thư, nên cũng không cưỡng ép bắt cưới vợ sớm. Bởi thế nên năm Mã-Đức Xương ngoài hai mươi tuổi vẫn còn là vợ.

Nhân gặp năm có khoa thi hương. Hoàng-Thắng Cố-Tường rủ Mã Đức Xương ra chơi phố mua sách. Thấy ở bên cạnh hiệu bán sách có nhà thầy số, có treo cái bảng đề chữ rằng:

--- «*Yêu trị mệnh hảo xứ. Chi vấn Trương-thiết Kiều*». Nghĩa là muốn biết rõ tối xấu chỉ hỏi ông Trương-thiết Kiều.

Mã-Đức-Xương nói: «Ông thầy lý đã đặt tên là Tiết-Kiều (miệng sắt) tất hay nói thẳng». Mau sinh xong, hèn gọng cho Trương tiên sinh, nhờ xem số hộ.

Trương tiên-sinh hỏi ngày sinh tháng đẻ, lấy số xong, tính một lúc lâu, đoạn nói rằng:

-- Tôi xem số cứ thẳng mà nói nếu có câu gì thất ý, xin ngài thứ cho.

Mã-Đức-Xương nói:

Người quân-tử hỏi họa chứ không hỏi phúc, xin tiên-sinh cứ thực mà nói, bất tất phải kiêng-nể.

Hoàng-Thắng ở bên cạnh chỉ sợ thầy số nói thất ý công tử, bèn bảo rằng:

--- Tiên-sinh xem cho tính tế hãy đoán, chớ có vội vàng mà nói thất thố.

Cố-Tường nói:

--- Công-tử đây là người đại danh-sĩ trong bản huyện, cớ sao hỏi tiên-sinh xem năm nay vào trường thi hương có đỗ thủ-khoa hay không?

Trương tiên-sinh nói:

--- Cứ lý mà đoán chả biết có trúng hay không. Số này tất là dòng dõi danh gia, văn hay lừng lẫy.

Hoàng-Thắng Cố-Tường ở bên cạnh nghe nói lấy làm đắc ý, vỗ tay cười to.

Trương tiên-sinh tính một lúc nữa lại nói rằng:

--- Chỉ hiềm năm hai mươi hai tuổi, gặp vận hạn xấu, quan sát trăng trắng, mắc phải cái họa không phải là nhỏ. Không những phá gia mà thôi lại phòng đến thương mệnh nữa. Nếu qua được cái hạn năm ba mươi mốt tuổi, thì đến năm năm mươi lưỡi lim nên phú quý vinh hoa.

Hoàng-Thắng thấy Trương tiên-sinh nói Mã-Đức-Xương sau sẽ gặp phải bao nhiêu năm vận nạn. Liền mắng luôn rằng «*sao dám nói bậy*».

Cố-Tường giơ tay chỉ điểm thầy mà nói rằng:

--- Ta cho một quẻ này thì võ thầy tất-kiến.

Mã-Đức-Xương đứng dậy can hai người mà nói rằng:

--- Lý-số rất là huyền vi, nếu chẳng tin lời người nói thì thôi, chớ hà tất phải tranh hành tranh khí.

Hoàng-Thắng Cố-Tường còn mắng diễu thầy số mãi không thôi. Đức-Xương bắt sức khuyên cả hai người về.

Đức-Xương tự phụ tài cao học giỏi, chẳng khoa cử nắm ở trong tay, tôn số tin gì lời thầy số nói. Không ngờ năm ấy thi hương vào luôn tam trường, đến lúc yết bảng thì không có tên. Bỉ thì tức năm mười lăm đến năm hai mươi mốt tuổi, ba khoa hỏng liền. Tuổi tuy chưa nhiều, nhưng đã mấy phen lão đảo trường ốc, thực là bất lợi.

Năm Mã-Đức-Xương hai mươi hai mươi hai tuổi, có một người họ trò của Mã-vạn-Quốc, lại viết một bản tấu-chương nói Vương-Chấn chuyên-quyền. Vương-Chấn ngờ rằng việc đó tự Mã-vạn-Quốc chủ sự. Bèn đem tâm thư oán, lập kế để bắt tội Vạn-quốc. Ngầm bảo bọn tâm-phúc ở trong triều bới lông tìm vết, xét lại những cái tội quá của Mã-vạn-Quốc thuở xưa còn làm Hữu-sĩ. Ra tội cho Vạn-Quốc trước khi ấy hối lộ một vạn lạng. Sức về cho quan Pháp-ấn Sin-linh bắt Mã-vạn-Quốc để tra xét việc ấy.

Mã-vạn-Quốc khi trước làm quan vốn là thanh liêm, nay nghe tin ấy không khác gì sét đánh bên tai, tức uất thành bệnh, chỉ trong vài ngày thì chết.

Mã-Đức-Xương thương cha khổ không xiết kể. Lại bị quan Hữu-sĩ ở bản tỉnh, chiếu chuyển ý quan trên, bắt nhà Mã-Đức-Xương phải nộp một vạn lạng để xung vào công khố. Bấy giờ Mã-Đức-Xương phải bán hết gia sản. Quan Hữu-sĩ bắt đem hết vàng khố vào công ở chiếu theo văn khế mà bán lấy tiền. Chỉ còn có vài mẫu ruộng tư thường để lại không có văn-khế. Đức Xương nghĩ rằng «Cố-Tường là bạn chơi chí thiết, nay sắp sơn hoạn nạn nói với Cố-Tường tạm nhận cho mấy mẫu ruộng ấy của nhà họ Cố để cho quan khỏi cầm ruộng ấy mà phát mai. Lại có những đồ cổ ngọc chung sách vở đáng giá vài trăm lạng đem gửi nhà Hoàng-Thắng.

(*Còn nữa*) Thạch-bàng dịch thuật

Dư luận Nam-kỳ

Còn dùng gươm máy hoài sao?

Luật xử tử đã bỏ tuyệt trong nhiều xứ văn minh, mà còn nhiều xứ khác lại vẫn giữ hoài cũng như trong xứ ta đây vậy.

Ước như xử khỏ sai chăng thân lại không hay hơn là xử tử sao?

Sáng ngày thứ tư 19 Sep ombre vừa mới bưng tưng thì một đứa tội sát nhơn kia đã trả rồi nợ thế ở trước khám lớn Saigon. Tên Lê-văn-Trinh là đứa tội bị xử tử ấy thiệt cũng quả gan, vì ra tới gặp pháp trường mà còn lớp giáp nói mấy lời tử giã có bảo anh em đang đứng chung quanh gươm máy đó nữa.

Cũng vì lòng nhơn, không muốn làm cho đứa tội phải khổ tâm rối trí mà làm chi, nên luật sở dận kỷ rằng không được cho đứa tội nhơn hay trước ngày nào nó bị xử-tử, phải đi cho gần tới giờ hành quyết rồi sẽ cho nó hay nói: phát đồng hồ trước mà tách. Hễ sắp đặt đứa đó nằm nằng rồi thì mới bảo cho tội-nhân hay rằng tớ xin ân-xá cho nó đến Giám-Quốc để trả lại không cho. Nó vừa hay cái án dữ nợ, thì vừa bị đưa ra pháp trường liền.

Cái sự bị xử tử tài nghệ cũng chẳng vui gì; tất mà cũng có khi làm người tạo mạnh hạ cũng thức sớm đi coi cho được mới nghe. Nhưng thôi cũng tại cái tính tọc mạch của con người không cần phải nói tới làm gì cho lắm.

Bây giờ chỉ xin hỏi thử coi tại sao trong mấy lớp văn-minh kia người ta lại đã bỏ tuyệt cái thứ gươm máy ấy rồi. Như bên Thế-giới-mới mà người ta đang cái phủ có giấy điện để xử tử tội nhơn đó thì hà chẳng tiện hơn là dùng gươm máy sao? Lại tại sao cái câu Luật Mạng tuổi mang là một câu luật rất dễ rất thường mà nhiều nước không dùng?

Mấy câu hỏi ấy tuy vậy mà mỗi dân tộc cũng vì mỗi tính tình khi-khuyết khác nhau nên tất phải trả lời cũng mỗi khác cách nhau hết.

Vậy ta là người Annam thì ta hãy lấy tính nết Annam trí ý Annam mà phân giải thử coi thế nào; chớ thấy tiên ta đã truyền lại cho ta làm cái tư-tưởng thiệt cũng chẳng giống của dân tộc Mỹ Âu là mấy.

Tạo Annam ta tới tử tưởng cái câu mạng tuổi mang đó là hết thứ cái rồi. Song theo ý tôi thì cái câu ấy xem ra rất rõ thường quá, vì cái người đã sát nhơn ấy thì nào có phải cố giết cho vui mà chơi đâu. Tuổi nên phải xét kỹ cái cớ nó đã buộc người phạm tội sát nhơn ấy cho làm mới được. Cái cớ ấy làm khi nó thành ra là sự bất đắc dĩ quá tại làm sao mà xử mạng thường mạng cho được.

Lẽ khi vì chẳng sự lại kẻo chẳng làm hại đến mình mà thành ra mình phải sát nhơn, thì cái khoản nầy cũng phải tha tội vậy. Day có đứa nào tailệt nó đã tỉnh-tuan sắp đặt trước hẳn hoi đặng quyết giết người cho được, thì đứa đó mới đành xử mạng tuổi mạng chơi! Cái nhơn có một hai người hoặc vì ghen tuông quá trí rồi gặp người hạn chung-tình của mình đang đồng nằng với kẻ khác thì lấy mãn ghen bừng giậy hòa giết quách cái đứa đã chơi vào làm cho khốn bại cuộc gia-đình mình ấy. Vậy cái sự giết vì quá trí ghen đây thuở giờ ai cũng phải nghĩ tình mà châm chế hết.

Nhưng bây giờ xin hỏi: vì như một tên hung phạm nọ đã đành là khá sát như tên Lê-văn-Trinh mới bị tử hình đó, mong có nên bắt nó kêu ra Pháp-trường mà đưa nó về âm-phủ vậy chăng? Theo cái tư-tưởng của Annam thì nên lắm, đáng lắm, bởi nó đã giết người thì người thay mặt Luật cứ kéo cổ nó ra chém quách, chớ không còn cần triết-lý chi mà cứu nó cho khỏi cái tử hình được hết.

Tuy vậy ta cũng nên chiêm nghiệm cho thiệt kỹ càng ở trong trí ta thử coi: Một con người đang sống trong xã hội mà nó hết sức hung-hoàn dữ-tợn thì người khác nó đáng kêu nó ra mà bắn ép nó, đoạt cái sự sống nó đi đặng không cho nó còn đứng trong vòng xã-hội được nữa chăng?

Mình đã không cho nó cái sự sống được, mà chẳng thấy nó đã tựa quá trách tội vì sao nó đem tự tay nó làm cho người đồng loại nó phải chết; rồi mình sao lại đem nó ra mà sống làm cho nó chết, mà cũng bảo ép nó đặng lấy cái sự sống của nó lại, mà sự sống ấy nào phải của mình cho đâu, sao nay mình có quyền lấy. Mấy câu hỏi ấy thường cũng khó mà trả lời cho đúng lẽ lắm. Dân Langsa là dân văn-minh mà cũng đang cái Luật xử tử ấy, nên ngày nay mới có gươm máy đó.

Chớ có người họ lại nghĩ rằng: Nếu nó đã tựa, mà mình lại vâng đoạt cái sự sống nó đi, thì nó có làm sao mà ăn năn chừa lỗi cho được, nó đã hết phương thế chi mà thăng hối cho cái trọng tội của nó đối với xã-hội đó cho được nữa. Cần nên mình bỏ tù nó trong mười năm, thì trong mười năm bị hành phạt ấy tất nó cũng phải hồi tâm mà thống cải tiền khiến nó, chớ ấy nào không. Nhiều người bị tù tối mười năm trở về thì tính tình hạ đã đổi. Cái đó có chớ phải không sao? Cũng vì thường nghĩ như vậy mà nhiều dân-tộc hiện nay đã bỏ cái tử hình ấy rồi, thà là xử chung thân khổ-sai mà thế cho cái tử hình nọ.

Tôi tưởng như đức chúa Jésus ngày trước đã phán rằng: Ai đang đao kiếm tất phải tử vì đao kiếm, chớ các dân tộc văn-minh ngày nay họ đều kiếm cách để cho đứa hung-phạm còn có phương thế mà thăng-hối ăn-năn luôn, nên họ thà đày nó đi cho nơi ngục thất hơn là đưa nó ra chốn pháp-trường.

C. L. B.

SÁCH MỚI XUẤT BẢN

LA COMPOSITION FRANÇAISE
aux examens franco-annamites
của M. L. HOULLIER
Giáo-sư trường Bảo-hộ soạn riêng cho học-trò Việt-Nam

Bán tại nhà in bản-quán
Giá mỗi quyển. . . . . 0 $ 30
Tiền cước mỗi quyển . 0 , 12
Ai ở xa xin viết thư về cho
ông BÙI-XUÂN-THÀNH
61 — 63, Rue du Coton — Hanoi

NHỮNG LỜI RAO VẶT

(Les Petites Annonces classées du T. B. T. V.)
Mỗi dòng giá 0 $ 10 một lần

Nhà mua bán
(Commerce à vendre)

Muốn bán một khu đất 200 thước vuông tây ở phố Bạch-mai giá rất rẻ.
Hỏi M. Nguyễn-văn-Toa- 5 68, phố hàng Trống, Hanoi, sáng từ 7 giờ đến 11 giờ, chiều từ 2 giờ đến 6 giờ. 5.743

CÔ BA CÁI NHÀ BÁN:
1° Ở số 7, phố nhà Thương Khách, rộng 653 thước vuông, trong có mấy gian nhà và xưởng để xe cao-xu thuê được 45 $ một tháng; 2° Ở số 2, ngõ hàng Giấy (ăn về phố hàng Bạc) sau nhà cô Bé-ti; 3° Ở số 36, phố hàng Da.
Hỏi tại: số 36, hàng Da (Rue des Cuirs) Hanoi. 7.559

Đồn-điền, ruộng, trại
(Concession, rizière, propriété rurale)

MUỐN BÁN:
Một nhà gạch số 40-D, ở giữa phố Cửa-Gạo, Đáp-Cầu (Bắc-ninh).
14 mẫu ruộng cấy mùa và chiêm giáp Thị-cầu, xã Phương-vĩ, huyện Võ-giàng, tỉnh Bắc-ninh.
23 mẫu ruộng cấy mùa và chiêm, giáp Thị-cầu, xã Đạo-chân, huyện Võ-giàng, tỉnh Bắc-ninh.
150 mẫu ruộng cấy mùa và chiêm, giáp gare Xuân-đào, xã Lê-xá, phủ Mỹ-hào, tỉnh Hưng-yên.
Hỏi M. Đỗ, Thơ-ký Lục-lộ, Bắc-ninh. 7608

Muốn bán một cái đồn-điền giống café và lúa, có nhà ở 2 tầng, kho chứa thóc, trâu bò, vân vân... Rộng chừng 3.000 mẫu tây (3.000 hectares) ở Bắc-nội thuộc tỉnh Hải-dương.
Xin hỏi Mme Hưng-Ký, số 8, phố Cửa-đông hàng gà (Avenue Général Bichot n° 8, Hanoi. 7.546

Xe ô-tô
(Automobile)

Bán giá vất đi 1000 $ xe ô-tô hiệu hạng «de Dion Bouton» 8 mã-lực, kiểu mới, chạy nhanh 80 km, một giờ, 7 lít xăng, 100 km, 4 chỗ ngồi, sơn mới, điện mới, rất nhiều đồ phụ. Hỏi tại: M. Francony, 45, đường Gia-long, Hanoi, vể buổi trưa. 7.558

Muốn mua
(On achète)

MUỐN TẬU NHÀ
Muốn tậu một cái nhà tây ở Hanoi có chỗ để ô-tô. Ở phố tây hay phố ta cũng được. Nếu được ở phố gần La-ga càng hay. Hỏi tại bản-quán. 7.552

Trung Bắc kỳ Lâm-sản Công-ty
(Rừng Bảo-đài, Rừng Phố-vị, Rừng Hạ-cương)
Chính sở tại Hanoi, 62, Phố hàng Đồng
Điện thoại số 180

CỦI, THAN,
số LINH XANH HẠ-CƯƠNG, tốt có tiếng cả cây to? Gỗ trở lên để làm cột nhà. Gỗ vừa và các thứ làm-sản nước Nam.
Có những gỗ Sơn-cước, Kiền-kiền, Đỉ-ca

Lạc cuối
(Petit marché)

Tôi có đứa con cả tên là Võ-cao-Mại, nó đang làm đội lính tập ở bên Lào. Nó được tin vợ nó là Phạm-thị-Hán ở nhà bán con nó đi mà lấy anh bếp Mạch, nó liền mãn 12 năm về tìm đến nhà bếp Mạch bắt được một đứa con gái 6 tuổi của nó nữa. Còn nó đã trình Cầm Hanoi bắt con Hán chuộc giả đứa con gái 5 tuổi. Và nó giục tôi đi hỏi vợ mới cho nó, thì tôi đã hỏi và đưa nó đi xem mặt ba lần. Hôi 10 giờ (le 10 septembre 1928) tự nhiên nó đem cả đứa con đi mất. Nó 36 tuổi đầu đội mũ tây chân đi giầy tây mặc quần áo ta trong mình nó có thể bị-ban, bằng cớ đi lính, giấy hạnh-kiểm, giấy khai-sinh nhiều lắm.
Vậy tôi xin các ông các bà thấy nó ở đâu, xin cho tôi biết tin tức và bảo nó lập thân cho nên thân, lấy vợ cho nên vợ, không thì đem con về ngay mà cưới vợ mới và xin việc làm cho vui vẻ gia-đình mà tôi thì tôi đội ơn vạn bội.
Võ-hồng-Quý dit Bá Mại,
Village Tứ-đường, canton de Binh-lăng, phu de Thường-tín, Province de Hà-đông. 7.547

Ai biết bảo dùm

Tôi có thằng cháu thân ở tỉnh Tân, bập bẹ nói, mới biết đi, đầu mới hói, trán to, mũi tẹp và dỗ hao, mồm bơi rộng, mặt vuông, tai to, răng sún, người mẫm, bị con vì ăn đi từ hồi hơn 7 giờ tối hôm thứ ba 2 Octobre tức là 19 tháng 8 ta, khi đi chân mặc cái áo cộc hồ nách và cái quần trắng hồng đỉ.
Con và người trạc 30 tuổi, da đen, mặt ra giáng lâu lỉnh, mặc áo cánh trắng trong, ngoài áo nâu dài, quần đũi và vấn khăn sa-tanh cũ.
Vậy ông bà nào thấy hình-dạng đứa bé nào như thế, xin làm ơn giữ chân lại hộ cho hoặc đưa đến giao tại nhà riêng tôi ở số 14 và 21, phố hàng Đồng, sẽ xin hậu tạ.
Hoặc ông bà nào ở xa thấy cháu, cũng xin làm ơn gửi thư cho biết để tôi đến đón về.
Lê-văn-Thu,
7560 14-21, Phố hàng Đồng, Hanoi

AI LÀ NGƯỜI BẮC KỲ CŨNG CẦN PHẢI BIẾT!

Một quyển sách có 3 đạo nghị-định của quan Thống-sứ Bắc-kỳ:
1° *Ngạch thuế-thân ở Bắc-kỳ sửa đổi lại.*
2° *Việc khẩn đất ở miền trung du và thượng-du Bắc-kỳ.*
3° *Ngạch thuế điền-thổ sửa đổi lại.*

Mỗi quyển	0 $ 15
Tiền cước thường .	0 , 05
Tiền cước Recommandé	
Gửi thêm	0 , 10

Thư và mandat gửi cho:
M. Lê-NGUYỄN-Đức
61-63, Rue du Coton
HANOI

Số 106

Nhi-nữ anh-hùng

Đoản-thiên-tiểu-thuyết (Tiếp theo)

Xin các trăng sĩ đứng dậy, những lời các trăng sĩ nói lâu nay, tôi đều đã được nghe rõ ràng, bề khổ mông mênh, nhưng biết quay đầu lại là thấy ngay bờ bến, nào cứ cầm đầu nhắm mắt mà đi mãi, thì khổ sao được kiếp trầm luân, nhưng đã-tử kia mặt tay giết hại biết bao nhiêu mà kể, sinh, tội ác bể bao nhiêu mà kể, nhưng nếu sớm biết cải-nghề, quẳng hồ con dao con nghiệt đi, thì lập tức cũng thành phật. Hôm hôm nay anh em đã quyết bỏ đường tà theo đường chính, đã tỏ ra là có cái khí phách anh hùng, từ đây cùng nhau yên phận giữ mình, lim một người lương-dân thanh-bạch, người có lòng tốt, chẳng hoàng-thiên không phụ nào. Còn như điều của Đặng-sâu-công vừa nói đó, anh em nếu vui lòng nhận, chớ nên chối từ, để cùng nhau làm cho trọn cái vẻ nghĩa xây. Vậy anh em nên bàn ngay chẳng lại trân chậy, quẳng dao gươm mang sáo cuốc, bắt chước cái việc «hàn đào tạm bỏ» của ấy nhân, hà chẳng thành ra một câu chuyện hay ở trong bọn rừng xanh ư? Và chẳng giới đất đã sinh thì, thì tất có chốn đứng, coi các anh em đây, người nào cũng thân tài lẫm lẫm, tướng mạo đường-đường, nếu sau này gặp lúc hiên ngang có việc, bấy giờ sẽ ra sức xông pha ở đâu, thân chi tang bồng, trước là bảo đáp nước nhà, sau làm vẻ vang cha mẹ, thì hay biết thế nào.

Bọn cướp từ lâu nghe An Ilo gia nói đã cảm động trong lòng, hịp nghe nói đến cầm ấy, bỗng cái xuống đặp đầu mà nói rằng:

Chúng tôi đã lầm đã ban cho những lời vàng ngọc, anh em chúng tôi từ đây xin tạc dạ ghi lòng.

An Ilo gia gật đầu, rồi cái chào, trở gót đi vào nhà trong, bọn cướp đều ra ý vui vẻ, chúng nhau cái chào Đặng-sâu-công, rồi đi ra cửa, cùng trèo lên ngựa mà đi.

Bọn cướp đi rồi, ai nấy cùng đi ăn cơm, đến chiều An Ilo gia và công tử lại về nghỉ tại Chữ-gia-trang. Ngày hôm sau Hà cô nương làm lễ rằm, cô mình khuyên cô nương hãy tạm bỏ hiếu phục đi, và cô nên linh cầm lại, Đặng-sâu-công sai hai người trang kách lão thành và tươm người tuấn tú ở lại để coi gia, rồi bảo người mang những hòm đồ từ khuyên của cô nương về hộc sin trang, tên những đồ nặng nề, thì đem chia cho mọi người. Mọi lát cô xe đem đến, Đặng-sâu-công mời Hà cô nương và An thái-thả, *Trương-kim phượng* và bin Chữ-gia-trang, mọi người ở chung quanh nói ấy thấy Hà cô nương đi, đều tỏ ra ý quyến luyến tiếc nhớ lắm.

Hà cô nương sang đến Chữ-gia-trang, trước hết vào lạy tạ cái tình nghĩa của hai mẹ Chữ, Đặng, người nàng bảo của Đặng-sâu-công đi sắp sửa sơm rượu, ăn nống xong ai nấy đều đi nghỉ. Đến ngày hôm sau, *Lương-tài* đã thuê thuyền đã về, nói là thuê một chiếc thuyền to, và một chiếc thuyền chở hành lý, một chiếc thuyền có chỗ nấu ăn, hiện đã để chỗ ở người hầu sẵn sàng, cách đây chừng hơn mười dặm, rồi bảo định, An thái thái, vợ chồng An công tử, cùng vả gia và con liền hoàn thì đi cái thuyền thứ nhất, *Trương*-bà cùng Hà cô-nương thì cứu ở thuyền thứ hai, *Trương*-ông và hai thằng nhỏ trông nom ở thuyền đó, An Ilo gia ngồi thuyền thứ ba. Bàn định xong, tập tức sai khiến hành lý xuống thuyền, không đầy hai buổi đã xếp xong cả, An Ilo gia lại sai *Hoa trung* và *Trình-đại-bật* đo đường bộ đi về nhà trước, bảo cho *Trương tiên-thực* biết. Dự bị sẵn sàng đâu đấy rồi, bèn sai lên đón cô Hà cô nương bấy giờ không đúng đến nữa, định giao gia Đặng-sâu-công, nhưng An Ilo-gia thấy con lên ấy khỏe mạnh và có tuổi lớn, bèn xin lấy đó ngày sau đừng đi chơi xem phong cảnh cho nơi, giao cho *Hoa trung* theo đường bộ đem về. Đến ngày hôm sau, thì rước linh cô xuống thuyền, Hà cô-nương thấy Đặng-sâu-công và Chữ-đại-nương sin sắc cảm cảng việc cho mình như cha đối với con, thì đối với em, lấy làm cảm động quá, cô ý không nỡ phân biệt nhau, hai hàng nước mắt chảy ra chẳng dòng, vừa toan nói gì, Đặng-sâu-công liền nói rằng:

Cô-nương chớ nên thương xót, cha con tôi sẽ tiễn cô nương đi vài ba trăm đường rồi mới trở lại.

Hà cô nương tin làm thực, thấy cái bảo cùng cha mình treo ở trên tường liền nói rằng:

Tôi nguyện có nói xin lưu lại cái cung này để sự phụ giữ làm kỷ niệm, lời nói ấy thông nên thiết tha, vậy nay xin sử để lại, sư phụ trông thấy cái cung này cũng như trông thấy tôi.

Chữ-đại-nương nói:

Bây giờ em mới nói, cái cung ấy đã có người hỏi mượn rồi.

Hà cô nương tới hỏi:

Ai hỏi mượn?

Trương-kim-phượng nói tiếp rằng:

Thưa chị, trước kia chị cho chúng em mượn cái cung ấy, nhẽ nó mà được ăn toàn đi đến Hoài-an, vậy nay chị lại cho em mượn để treo ở trong thuyền làm một đạo bảo hộ mình, chớ khi nào về đến nhà, em lại xin giả, bấy giờ chị muốn cho ai hãy cho.

Hà cô nương thực tình liền hăng lòng cho mượn, và nói rằng:

Á, nói đến cái cung, mới nhớ đến cái nghiệm, vậy xin tìm ra cho tôi, để giao gia An công tử cho rồi, kẻo sự giữ của người ta mất.

Chữ-đại-nương nói:

Em chẳng bảo trước, hôm trước chị xếp quần áo vào hòm cho em, tiện tay bỏ cả cái nghiệm ấy vào, hãy giờ xếp ở dưới đáy thuyền rồi, thì lấy thế nào được.

Hà cô nương nói:

Cái đã thấy sao không bỏ ra, lại còn hỏi vào làm gì?

Chữ-đại-nương nói:

Họ lại mượn cái cung của tôi, thì ta lại giữ cái nghiệm của họ. Đợi khi em về đến kinh, bấy giờ lấy ra giả người ta cũng được, nếu em có quân thì đã có Trương-sô-nương đây đang làm người giữ, vì em giả nghiệm, vì em lấy cung để giữ nhiệm.

Chữ-đại-nương nói rồi, nhìn *Trương kim phượng*, hai người cứ trông nhau mà tâm tâm tim cười.

Hà cô nương vô tình, thấy nói thế thì thôi, có ngờ đâu một cợt xin-thăng, hai người ấy đã ngầm ngầm thay quyền Đặng-sâu-công mà buộc chân mình từ đó rồi vậy.

HỒI THỨ HAI MƯƠI BAI

Thấy mẹ cha, dặt mình kinh giấc mộng,
Xong việc lớn, quyết chí dứt tơ duyên.

Sáng sớm sau *An* Ilo gia thân sự lên đường, Hà-cô-nương thân đây rẽo mặt chải đầu xong, liền lên nhà trở biệt Đặng-sâu-công và Chữ-đại-nương, nhưng không thấy đâu cả, hỏi ra mới biết là hai cha con ông lý từ đầu trăng canh năm đã sang bên nhà Tanah-vân để thân giục người nhà rước linh cữu ra thuyền, Hà cô-nương ra hộ buồn rầu mà nói rằng:

Ta ở đây trong ba năm giời, đội ơn hai cha con ông lý hết lòng trông nom cao ta, vậy chẳng hay đến nay ra đi, có sớm ngày nào lại được đến đây để trông thấy cha con ông lý nữa không? Nhân lúc canh tay nay, ta muốn có đôi lời cảm tạ, để tỏ chút lòng tri ân, vậy làm sao cha con ông lý lại đi đâm như thế?

(Còn nữa)

CANDIDE

VOLTAIRE

(Suite)

Candide lui obéit avec un profond respect; et, quoiqu'il fût interdit, quoique sa voix fût faible et tremblante, quoique l'échine lui fit encore un peu mal, il lui raconte de la manière la plus naïve tout ce qu'il avait éprouvé depuis le moment de leur séparation. Cunégonde levait les yeux au ciel elle donna des larmes à la mort du bon anabaptiste et de Pangloss, après quoi elle parla en ces termes à Candide qui ne perdait pas une parole, et qui la dévorait des yeux.

CHAPITRE VIII

Histoire de Cunégonde

J'étais dans mon lit et je dormais profondement, quand il plut au Ciel d'envoyer les Bulgares dans notre beau château de Tander-ten-tronckh; ils égorgèrent mon père et mon frère, et coupèrent ma mère par morceaux. Un grand Bulgare, haut de six pieds, voyant qu'à ce spectacle j'avais perdu connaissance, se mit à me violer; cela me fit revenir, je repris mes sens, je criai, je me débattis, je mordis j'égratignai, je voulais arracher les yeux à ce grand Bulgare, ne sachant pas que tout ce qui arrivait dans le château de mon père était une chose d'usage: le brutal me donna un coup de couteau dans le flanc gauche dont je porte encore la marque.

— Hélas! j'espère bien la voir, dit le naïf Candide.

— Vous la verrez, dit Cunégonde; mais continuons.

— Continuez », dit Candide.

Elle reprit ainsi le fil de son histoire: « Un capitaine Bulgare entra, il me vit tout sanglante, et le soldat ne se dérangeait pas. Le capitaine se mit en colère du peu de respect que lui témoignait ce brutal, et le tua sur mon corps. Ensuite il me fit panser, et m'emmena prisonnière de guerre dans son quartier. Je blanchissais le peu de chemises qu'il avait, je faisais sa cuisine; il me trouvait fort jolie, il faut l'avouer; et je ne nierai pas qu'il ne fût très bien fait, et qu'il n'eût la peau blanche et douce; d'ailleurs peu d'esprit, peu de philosophie: on voyait bien qu'il n'avait pas été élevé par le docteur Pangloss. Au bout de trois mois, ayant perdu tout son argent et s'étant dégoûté de moi, il me vendit à un juif nommé don Issachar, qui trafiquait en Hollande et en Portugal, et qui aimait passonnément les femmes. Ce juif s'attacha beaucoup à ma personne, mais il ne pouvait en triompher; je lui ai mieux résisté qu'au soldat bulgare; une personne d'honneur peut être violée une fois, mais sa vertu s'en affermit. Le juif, pour m'apprivoiser, me mena dans cette maison de campagne que vous voyez. J'avais cru jusque là qu'il n'y avait rien sur la terre de si beau que le château de l'hunder-ten-tronckh; j'ai été détrompée.

« Le grand inquisiteur m'aperçut un jour à la messe; il me lorgna beaucoup, et me fit dire qu'il avait à me parler pour des affaires secrètes. Je fus conduite à son palais; je lui appris ma naissance; il me représenta combien il était au-dessous de mon rang d'appartenir à un israélite. On proposa de sa part à don Issachar de me céder à monseigneur. Don Issachar, qui est le banquier de la cour et homme de crédit, n'en voulut rien faire. L'inquisiteur le menaça d'un autodafé. Enfin mon juif, intimidé, conclut un marché par lequel la maison et moi leur appartiendraient à tous deux en commun; que le juif aurait pour lui les lundis, mercredis et le jour du sabbat, et que l'inquisiteur aurait les autres jours de la semaine. Il y a six mois que cette convention subsiste. Ce n'a pas été sans querelles: car souvent il a été indécis si la nuit du samedi au dimanche appartenait à l'ancienne loi ou à la nouvelle. Pour moi, j'ai résisté jusqu'à présent à toutes les deux; et je crois que c'est pour cette raison que j'ai toujours été aimée.

« Enfin, pour détourner le fléau des tremblements de terre et pour intimider don Issachar, il plut à monseigneur l'inquisiteur de célébrer un autodafé. Il me fit l'honneur de m'y inviter. Je fus très bien placée; on servit aux dames des rafraichissements entre la messe et l'exécution. Je fus, à la vérité, saisie d'horreur en voyant brûler ces deux juifs et cet honnête Biscayen qui avait épousé sa commère; mais quelle fut ma surprise, mon effroi, mon trouble, quand je vis, dans un san-benito et sous une mitre, une figure qui ressemblait à celle de Pangloss! Je me frottai les yeux, je regardai attentivement, je le vis pendre; je tombai en faiblesse. A peine reprenais-je mes sens que je vous vis dépouillé tout nu: ce fut là le comble de l'horreur, de la consternation, de la douleur, du désespoir. Je vous dirai, avec vérité, que votre peau est encore plus blanche et d'un incarnat plus parfait que celle de mon capitaine des Bulgares. Cette vue redoubla tous les sentiments qui m'accablaient, qui me dévoraient. Je m'écriai, je voulus dire: « Arrêtez, barbares »! mais la voix me manqua, et mes cris auraient été inutiles. Quand vous eûtes été bien fessé: « Comment se peut-il faire, disais-je, que l'aimable Candide et le sage Pangloss se trouvent à Lisbonne, l'un pour recevoir cent coups de fouet, et l'autre pour être pendu par l'ordre de monseigneur l'inquisiteur, dont je suis la bien-aimée? Pangloss m'a donc bien cruellement trompée quand il me disait que tout va le mieux du monde ».

(A suivre)

Chuyện chàng Căng-Bích

NGUYỄN-VĂN-HIẾU dịch

(Tiếp theo)

Căng-đích tuân theo lời nàng một cách rất là kính-cẩn; và tuy chàng còn hơi lưỡng-cuống hoảng-hốt, tuy chàng nói hãy còn run và không ra tiếng, tuy lưng chàng hãy còn hơi đau, song chàng cứ thật thà mà kể lại những sự chàng đã trải qua từ khi cùng nàng phân cách. Qui-nê-gông tiểu-thư ngước mắt lên trời, khóc thương ông Giác cùng Bàng-lộc tiên-sinh đã mắc vòng thảm-tử, sau rồi mới thuật lại chuyện nàng cho chàng nghe. Trong khi chàng kể chuyện thì Căng-đích hai mắt nhìn nàng đăm-đăm không chớp và hai tai chú-ý không để lọt một lời nào.

CHƯƠNG THỨ TÁM

Chuyện nàng Qui-nê gông

« Hôm ấy thiếp đang ngủ mê ở trong giường thì ông trời ác-nghiệt để cho quân Bảo vào được trong dinh. Chúng nó cắt cổ cha và em thiếp còn mẹ thiếp thì chúng chém ra từng đoạn. Một tên quân Bảo, người to lớn, cao chừng sáu bộ, thấy thiếp vì sợ hãi mà ngất đi mới hãm hiếp thiếp. Vì thế thiếp hồi tỉnh, biết rõ sự tình, mới vừa kêu, vừa rẫy, vừa cắn vừa cào, muốn móc mắt cái thằng lính Bảo to lớn ấy ra cho hả dạ, không biết rằng những việc đã xảy ra trong dinh phụ-thân thiếp chẳng qua là một sự thường có. Tên giặc-man đâm thiếp một dao vào bên cảnh sườn bên tả, hiện nay hãy còn dấu vết — Căng-đích nói: « Than ôi! ước gì tôi được xem cái dấu vết ấy thì hay biết chừng nào! Rồi chàng sẽ được xem, nhưng để thiếp thuật nốt câu chuyện đã — Vậy tiểu-thư cứ kể luôn đi. »

Tiểu-thư lại kể tiếp theo câu chuyện như sau này: « Vừa lúc ấy một viên đại-úy nước Bảo đi vào, thấy thiếp máu me khắp mình mà tên lính vẫn không chịu buông ra. Viên quan ấy thấy tên lính vô phép với mình như thế nổi cơn thịnh nộ, giết ngay tên lính ở trên mình thiếp. Rồi y sai người bó rịt những vết thương cho thiếp và bắt thiếp làm tù binh mà dẫn về trại hầu. Thiếp phải giặt áo lót mình cho hắn và phải làm cơm cho hắn ăn. Xin thú thực rằng hắn bảo thiếp là có nhan sắc, mà thiếp thì cũng công nhận là hắn người trông rất đẹ thương vì da hắn trắng và mềm mại. Hắn không được nhanh trí lắm và cũng ít hay bàn triết học; xem thế đủ biết hắn không được thụ nghiệp Bàng Lộc tiên sinh. Được ba tháng, hắn hết cả tiền và chán chê thiếp rồi nên hắn bán thiếp cho một người Do-Thái tên là Đông-ích-Sa, hay đi lại buôn bán ở Hà Lan và Bồ-đào-nha, và tính mê đàn bà lắm. Tên Do-Thái ấy cứ săn sóc đến người thiếp luôn, xong không được sự gì, vì thiếp chống cự lại bẩn kịch liệt hơn là đối với tên quân Bảo: một người con gái biết giữ tuyết sạch giá trong có thể bị hiếp một lần, nhưng cũng vì thế mà đức tính càng thêm bền chặt. Tên Do-thái muốn làm cho thiếp tuế nên thuận tình để bán mới đem thiếp về ở trong cái nhà này đấy. Trước kia thiếp vẫn tưởng ở trên mặt đất nếu chỉ có lâu đài của Nam-tước Tăng-đắc tăng-trung là đẹp hơn cả, nay xem ra mới biết là nhầm.

Một hôm thiếp đi lễ nhà thờ, quan Đại-thẩm phán tòa Án Giáo-hội trông thấy thiếp cứ liếc mắt nhìn mãi, và bảo rằng có việc kín muốn gặp thiếp để nói chuyện. Thiếp đến dinh ngài, nói rõ tông tích cho ngài biết; ngài mới bảo thiếp là dòng dõi trâm anh mà lấy tên Do thái thì không xứng đáng chút nào. Rồi ngài sai người đến điều đình với Đông-ích-Sa, giạm hắn để lại thiếp cho ngài. Đông-ích-Sa là người có tiền cho nhà vua vay nên có thế lực lắm, hắn không bằng lòng bán thiếp cho ai cả. Quan Thẩm-phán mới dọa hắn không ưng thì sẽ khép tội mà bắt hắn lên giàn hỏa. Tên Do-thái sợ hãi, bèn điều đình cùng ngài rồi đính ước với nhau rằng cái nhà cùng thiếp là của chung cả hai người: tên Do-thái được quyền đến đây những ngày thứ hai, thứ tư và ngày thứ bảy là ngày nghỉ của dân theo đạo Do-thái, còn những hôm khác trong tuần lễ thì về phần quan Thẩm-phán. Cái đinh ước đó thi hành đã được sau tháng nay rồi. Tuy đôi bên đã có giao ước hẳn hoi thế mà cũng không tránh được những sự tranh giành cãi cọ nhau, vì không định quyết được là đêm hôm thứ bảy sang ngày chủ nhật thuộc về cựu luật hay là tân-luật. Về phần thiếp, thì đối với cả hai người thiếp cùng không nhận tiếp, có lẽ vì thế mà họ còn yêu thiếp cũng nên.

Vì sau, phần thì muốn tránh khỏi cái hại động đất, phần thì muốn dọa chàng Đông-ích-Sa, nên quan thẩm-phán mới bày ra cuộc thiêu người ở trên giàn hỏa. Thiếp được cái danh dự mời đến xem, và được ngồi vào một chỗ rất tiện. Sau khi làm lễ và trước lúc hành hình, các phu-nhân đến xem được mời uống rượu giải khát. Thiếp thấy hai người Do-thái và người dân tỉnh Bích cai vì lấy mẹ cỡ đầu làm vợ mà phải chết thiêu, thật kinh hãi vô cùng; nhưng đến lúc thấy một người đội mũ giấy, mặc áo thụng vàng, mặt giống Bàng-Lộc tiên sinh thì thiếp lại càng ngạc nhiên, càng sợ hãi, càng luống cuống không biết thế nào mà kể! Thiếp dụi mắt, nhìn kỹ, thấy tiên sinh bị thắt cổ treo lên, thiếp sự quá ngất người đi. Lúc vừa hồi tỉnh thì lại thấy chàng mình trần như rộng, làm cho thiếp ghê sợ buồn rầu, đau đớn, tuyệt-vọng đến thế là cùng. Thiếp xin nói thực rằng khi ấy thiếp trông thấy màu da của chàng còn trắng trẻo hồng hào hơn là màu da của viên đại-úy người Bảo. Thiếp trông thấy vậy trong lòng cảm xúc mạnh quá, thiếp không sao chịu nổi, nhưng muốn cất tiếng kêu to lên rằng: « Hỡi quân gia-man tàn nhẫn, khá dừng tay lại! » Nhưng bấy giờ thiếp nói không ra tiếng thì kêu còn có ích gì. Khi chàng bị chúng đánh xong, thiếp tự nghĩ rằng: « Làm sao chàng Căng-Bích đáng yêu và ông hiền-triết Bàng-Lộc lại ở Lịch-bôn này, đến nỗi một người thì bị một trăm roi đòn, một người thì bị xử giảo theo lệnh quan Thẩm-phán tòa án Giáo-hội là người nhân-tình của thiếp? Thế ra xưa nay Bàng-Lộc tiên-sinh bảo ta rằng thiên hạ xử việc gì cũng tốt, chả hóa là lừa rối ta một cách cay độc lắm ư! »

(Coi nữa)

Khảo về y-học cũ của ta

Cẩm-nang trích lục

Dược tính

(Tiếp theo)

Phục linh (茯苓)

Tính chất khí vị

Phục-linh là dược trung âm dược, nó sinh ở dưới gốc cây tùng, vị cam đạm, khí bình, không có chất độc.

Công dụng

Phục linh có nhiều giống.

Giống trắng gọi là bạch linh, giống đỏ gọi là xích linh, phục thần cũng thuộc giống phục linh, mà nó mọc nhờ phụ vào rễ cây.

Bạch linh xích linh và phục thần, công dụng mỗi thứ một khác.

Bạch-linh hòa tỉ, nó thẳng vào tới thủ thiếu âm tâm kinh, tác thiếu âm thận kinh, tác thái âm tỉ kinh, và thủ thái dương tiểu tràng kinh tác dương minh vị kinh, chủ bổ trung thông khiếu thẩm thấp, giải nhiệt, tán kết hóa đàm, và lợi thấy, phàm ngũ lao thất thương mà kiêm chứng hung bếp kei nghịch. Âm phác phiền mãn lâm kết phù thũng, hoặc hình qui chả hạn, nó có thể liệu trị cả. Về lại hợp từ quân dược tỉ thì tả sâm trượt để thẩm tỉ tấp, hợp lục vị dược tỉ, thì nó sẽ trạch tả để tiết thận tà, công hiệu rất linh nghiệm.

Lời dặn

Muốn cho được bổ tỉ nên dùng sống muốn cho được bổ thận thì nên tẩm sữa phơi khô, để chế bớt sức đạm thấm đi, rồi sẽ hòa tễ.

Xích linh — **Xích linh hòa tỉ nó thẳng tới vào tác thái âm tỉ kinh, và thủ thái dương tiểu tràng kinh, công chuyên tả nhiệt lợi thấy.**

Phục thần **Phục-thần y phụ vào rễ cây, có tượng an tinh, cho nên hòa tỉ nó thẳng tới vào thủ thái âm tâm kinh, chủ an thần ích chí và trấn kinh, công hiệu rất linh nghiệm,**

Phụ lục

Lời cả phục thần gọi là hoàng tông tiết, chủ trị phong chứng, như thiên khô phong (méo mồm lệch mắt) than phong hoán phong, (chân tay co rút hoặc buông lỏng) hoặc bạo tráng phong, (tâm thần mê mẩn hàm răng cắn rítt), công hiệu linh ứng lắm.

Lời cẩn án

Phục linh giải tính khí của hành thổ và dư khí của cây tùng mà sinh ra, dương không mà thành có, thì phục linh vốn là một vị thấm thấp khai lợi, nhưng cũng có khi tiện lợi mà dùng phục linh cho được liễm sáp, tức như lời nội kinh nói, phế khí nhiệt cho nên tiêu tiện xác, muốn thấm nhiệt phải trọng dụng phục linh, vậy phục linh chả cũng có thể chỉ lợi đó chăng.

Hổ phách (琥魄)

Tính chất khí vị

Hổ-phách là nhựa cây lòng, ngưng kết ở dưới đất kể năng nghìn năm, vậy nó sinh hồi khí dương mà thành hồi khí âm, cho nên sắc đỏ, vị cam.

Công dụng

Hổ phách hòa tỉ nó thẳng tới vào huyết phận trong tâm kinh can kinh và tiểu tràng kinh, chủ tán thấp hòa thấy, tiêu ứ, và an hồn phách,

Hậu phác (厚朴)

Tính chất khí vị

Hậu-phác sinh về mùa xuân vị khổ đới tao, khí ôn, không có chất độc.

Công dụng

Hậu phác hòa tỉ nó thẳng tới vào tác tam âm tỉ kinh, tác dương minh vị kinh và thủ dương minh đại tràng kinh, chủ tiêu đàm, hạ khí, tán thực, cho nên được khoan trung, kiêm trị bệnh trăng phong, bệnh trăng hàn, bệnh trăng nhiệt, bệnh chuyển cân (gân dật mấy mấy) bệnh hoắc loạn, (đau bụng vừa tả vừa tả), bệnh ẩu nghịch thổ toan (ăn nước rãi chua), bệnh tả bạch lị, bệnh lâm lô (tiểu tiện dỉ ra từng giọt), công hiệu rất linh nghiệm. chỉ trừ ra những người tì khí hư nhược, và đàn bà thai nghén thì nhứt thiết cấm kị.

Lời dặn

Hậu phác sắc tiểu, vị cay, thì tốt.

Bán phác hợp thanh lợi được tỉ, chủ khắp phong hàn, hợp tiết lợi được tỉ, chủ hạn trăng vị.

Địa cốt bì (地骨皮)

Tính chất khí vị

Địa-cốt-bì là rễ cây cẩu kỉ.

Địa cốt bì hòa tỉ, chủ bổ khí lương huyết, trị nhiệt thiết thận phế phù hồi, cốt chưng lao nhiệt, mà có bổ hồi, duy trung khí hạ hàn thì, không dùng được.

Lời cẩn án

Nội-kinh nói, nhiệt dâm ư nội tả dĩ cam hàn, can hàn tác là địa cốt bì, địa cốt bì với cẩu đơn chung thanh nội nhiệt, nhưng thanh nội nhiệt mà không có bổ hồi thì dùng mẫu đơn, nội nhiệt mà có bổ hồi thì dùng địa cốt.

(Còn nữa) **Phùng-Sơn-Tinh**

ĐỜN-BÀ BỊ ĐAU ĐỚN KHÔN CỰC CŨNG VÌ MÁU

Sự đau đớn nhức nhối, đau trong các lất léo. Đau đớn rất thảm thiết, đau gân, đau tử-cung và nhức nhối các gân cốt, làm khốn cực trong thân thể, bề ngoài và trong trí khôn, bịnh ngoài da, sưng gân, phù gân, sanh ra ung độc, chảy máu, mủ, nước vàng, sự đau như kim châm trong óc, sự đau trong kỳ có tháng của đờn-bà, các sự ấy là bịnh khổ bởi máu mê không tốt mà sanh ra.

Trong đời phải cẩn thận lo sao cho khỏi những bịnh đau vì huyết hư.

Dầu vậy chớ thuốc:

DÉPURATIF RICHELET

Cũng khử trừ được; nó làm cho máu huyết trở ra tốt, dầu các chứng bịnh đau lâu thế nào cũng phải tuyệt và chẳng còn dấu cũ bịnh xưa.

Nhiều ông danh-sư cho thứ thuốc *DÉPURATIF RICHELET* này là công-hiệu và nhiều người dùng nó thì thấy hiệu-nghiệm liền.

Mấy nhà thuốc đều có bán, chỗ trở tại nhà thuốc chánh có ông L. Solirène ở ngang nhà hát tây, Saigon.

Nếu rồi nhà hết thì gởi ngay qua hàng cái Laboratoire de L. RICHELET de Sedan, 4, Rue de Belfort, BAYONNE (Basses-Pyrénées).

PHARMACIE MONTES

TONIQUE TONKINOIS

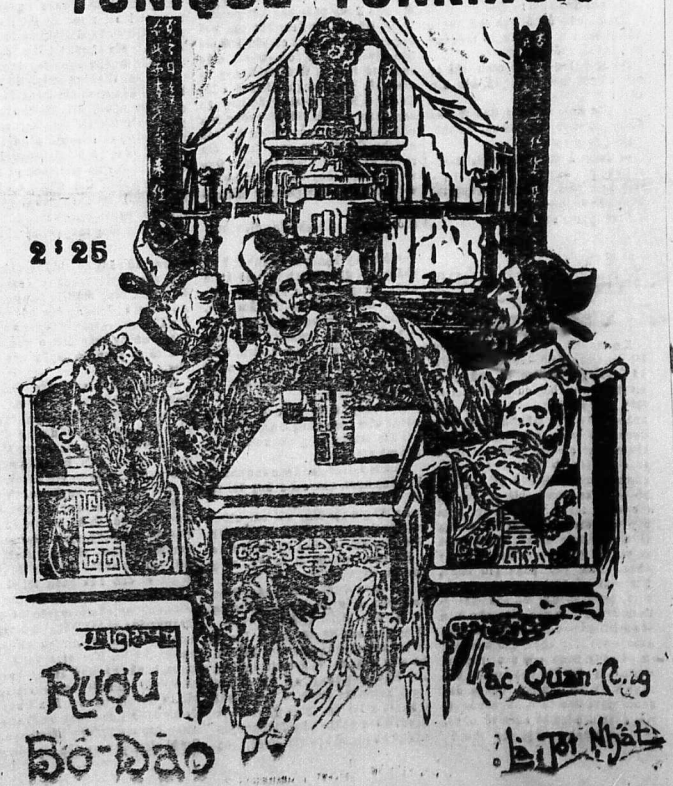

Do Võ Phi Hùng Cựu HS Petrus Ký (67-74) tặng Huỳnh Chiếu Đẳng chủ Kho Sách Xưa Quán Ven Đường
Từ microfilms trường Đại Học Cornell

ĐỒNG-HỒ
ĐEO TAY
MẠ VÀNG
Máy nhỏ-nơi,
15 chân-kính
Mặt số kim
có chữ dạ-quang
BẢO-HÀNH 36 NĂM
Giá: 11$50
BÁN TẠI HIỆU:
A. PERROUD (Nhà xanh)
59, Phố Paul Bert, — HANOI

Thuốc PEPTO KOLA ROBIN
(Peptone. Glycérophosphate et Kola)

Nếu các ngài muốn gìn-giữ sức-khỏe của các ngài và dưỡng thể-thao, thì thành-thơ ng nên dùng một chai rượu bổ này rồi các ngài sẽ thấy gân-cốt nở-nang, bắp thịt cứng cáp và lại chánh khỏi được chứng bệnh đau trái tim sinh ra bởi sự mệt nhọc trong khi luyện tập.
Thật là một thứ thuốc rất cần kíp cho những người chuộng thể-thao vậy.
Có gửi bán tại các hàng thuốc
XIN NHẬN KỸ LẤY HIỆU:
LABORATOIRES MAURICE ROBIN
13, Rue de Poissy, Paris
VÀ ĐỪNG MUA THUỐC NÀO KHÁC CẢ.

Dépuratif Ribal
Thuốc tẩy huyết và tiêu độc
Thuốc này rất hiệu, rất có tiếng nên thành ra một thứ thuốc rất quý. Dùng trị bệnh ngoài da rất hiệu.
Giá tiền: 1$30

Pommade Ribal
Làm cho đỡ đau, trừ trùng độc, làm cho lên da, dùng để trị các bệnh lở, và các bệnh ngoài da. Thuốc ấy dùng phụ vào thuốc Dépuratif Ribal.
Giá tiền: 0$80
BÁN TẠI HIỆU BÁO-CHẾ
L. BLANC
81, phố Paul-Bert, Hanoi

TRẦN - QUANG - MINH
Chuyên môn — Xiềng đeo

199, Hàng Bông-lờ, Hanoi
MẮY NHỜI KINH-CÁO
Thưa các quý-khách,
Bản-hiệu xưa nay chỉ chuyên về một nghề giồng răng, giồng đủ các thứ răng, TRẮNG, ĐEN, VÀNG, ĐỎ, nhổ răng, chữa sâu răng, vá răng, răng đen đánh trắng, răng vẩu, răng khểnh, răng lệch lạc chữa lại cho đều, nhất là các cụ già gần hết cả hàm, làm hoàn hai hàm răng khác, đã sinh đẹp hơn răng cũ, mà ăn uống nhai nói cũng như răng thật không bẩn-bịu gì cả.
Vậy xin mời các qui-khách quá bộ lại bản-hiệu, hoặc làm, hoặc hỏi-han điều gì, bản-hiệu xin hoan-nghênh trân-trọng, đối nghĩa minh-bạch, cam-đoan làm hầu được như ý, mà giá tính lại rẻ hơn tất cả các nơi khác.
Các quý-khách ở tỉnh khác cần mời đến quý tỉnh làm, hoặc hỏi điều gì, xin viết thư về. Bản-hiệu sẽ có người đến tận nơi làm, và giá nhời ngay.
Kính cáo
Trần-Quang-Minh
OUVRIER-DENTAIRE
199, Rue du Coton, Hanoi

HÀNG SẴN — GIÁ RẺ
Hiệu tôi có bán đủ các thứ bao gai, bao cói (Cã cỏ mới cỏ), và các thứ giầy gai tây, giầy dây ta, đồ khâm bao đăng và các thứ cafée, xăng, bánh, đầu, barre à mine, ciment, và đủ các thứ sắt đăng và việc làm nhà-cửa cần-cống.
Xin qui-khách chiếu-cố.
ĐỨC-LONG-HIỆU
90, Phố Mã-mây, Hanoi

Mới sang !!! Mới sang !!!
Đủ các thứ giường Hong-kong bằng sắt và bằng đồng cột tròn và cột vuông; kiểu rất đẹp và rất bền.
Xin mời các quý khách lại xem kẻo nhầm mấy các thứ hàng tương tự bán ở các hiệu khác.
Có catalogue biếu không.
HIỆU TRỊNH XUÂN NGHĨA
7 Rue du Chanvre Hanoi

Làm thế nào mà chữa được

Một người ở chốn thôn quê ngộ khi gặp có tật bệnh gì, thì chẳng ai là chẳng thường cứ tự vấn rằng: (Làm thế nào mà chữa được tật bệnh này) Vì chưng xa nơi đô thành, thì lẽ chẳng có, thuốc thì không, thành thử người ốm chẳng có phương pháp thuốc thang gì mà chữa chạy cả. Bởi vậy phàm các người ở chốn thôn quê, ai nấy đều cần phải tìm tòi có một quyển sách nói đã các thứ thuốc cần dùng ở chốn thôn quê và mọi điều cần kíp cho biết các thứ dùng các thứ thuốc ấy. Hằng ngày hiệu báo chế Chassagne ở Hanoi nhận tiếp được nhiều thư từ ở các nơi gửi về hỏi về việc ấy, nên lấy quy hiệu báo-chế ấy vẫn có vào kiếm cách làm cho ai nấy được như ý. Nhưng ngài vì thư gửi về hỏi càng ngày càng nhiều không thể phúc đáp riêng từng người được, bởi vậy hiệu báo-chế ấy có soạn riêng ra một quyển sách dày 190 trang, viết bằng chữ Pháp, viết bằng chữ Quốc ngữ, nói kỹ càng đủ cả mọi điều khiến thiết rất thường dùng.

Đại khái có những chương sau này:
1. NHỮNG LỰC KHẨN CẤP, nghĩa là những bệnh cần phải chữa chạy ngay lập tức nếu không thì thành ra nguy hiểm to: đại để như: Ngất, chóng mặt, bỏng, gãy xương, say nắng, thất cổ, phải gió, người đi vắn vẻn.....
2. LỜI KHUYÊN CÁC BÀ MẸ. Nói về cách tuyệt hiểu nuôi con trẻ, mọi sự đề phòng để tránh các tật bệnh cho con trẻ và các cách chữa trị các tật bệnh ấy.
3. MỌI ĐIỀU KHUYÊN BÁO VỀ VIỆC HỮU Y. Sản nghiệp người nhà quê là chỉ trông vào đàn trâu bò, vì thế trong cuốn sách ấy chúng tôi đành để một chương đặt nói về sự sinh sản

Thuốc thoa Cadum
để trị
các bịnh ngoài da

Những kẻ hay ngứa gai đau đớn đã lâu năm, hễ dùng thuốc thoa Cadum mà thoa thì êm ái nhẹ liền, ăn ngủ lại đặng, khỏi lo có những bịnh ngoài da, nào là : nổi phong, nổi đớn, nổi mụt, nổi nhọt, ghẻ ngứa, bị trầy da, đức tay đức chớn, bị phỏng, có lát, nổi mày-đay, nổi vẩy-cá, sần-sưởng, cương mụt nẩy mụt kia, vân, vân.

Các ông các bà hay nhớ ngày nào thì mua ngày nấy, cho đặng một hộp thuốc ấy, hồi tiệm bán thuốc quen của các ông các bà thì có.

PHẢI DÙNG THUỐC BỔ VÀ TRỊ ĐÀN
THUỐC HIỆU LÀ
ELIXIR TONIQUE ANTIGLAIREUX
Của ông Dược-sư GUILLIÉ

Từ tám mươi năm nay thuốc ELIXIR có chế đường của quan Dược-sư GUILLIÉ lấy làm tiếng hiệu trong những bịnh HƯ PHẾ, đau trong TỲ VỊ, đầu nặng, TRÁI TIM, ĐẦU GIẢN, ĐẦU BỊNH, MẤT VỐ DA, bước CHỘT ĐƯỢC, BỊNH KIẾT, BỊNH MO ĐÁI, BỊNH CÚM, GHẺ CHỐC NGOÀI DA và bịnh có TRÙNG LÁI TRONG BỤNG.

Ấy là một thứ THUỐC XỔ rất tốt và rất hiệu nghiệm làm cho HUYẾT MẠ TINH KHIẾT. Những bịnh gốc BỞI ĐÀN hay là BẮT phải tà thì uống sẽ hay lắm.

Bởi sĩ thuốc trị đàn nhiều mà không có đầy đủ thứ Paris GAGE thì cho đặng.

LẠI CÓ MỘT THỨ
THUỐC HOÀN XỔ
hiệu riêng rất trong thứ Elixir Tonique Antiglaireux của quan Dược-sư Guillié.

Chính chỗ trừ thuốc cấy ở nhà: PARIS, GARE PILE, nhứt hạng bào chế y nghĩa, hướng GRELLE ET GERMAIN mới bán sỉ và lẻ tại đó thành PARIS.
TỪ THƯỜNG CÁC DƯỢC PHÒNG KHẮP ĐÔ THÀNH

Trẻ đã mọc răng !

Tắt phải cho nó ăn bột !

PHOSPHATINE FALIÈRES

Là bột cho trẻ ăn thượng hảo hạng.
có hàng triệu trẻ con nhờ nó mà được mẫm mạp, khỏe mạnh.

Phải nhận kỹ hiệu **PHOSPHATINE FALIÈRES**
đã nổi tiếng ở toàn-cầu.
Chớ mua của giả hiệu.
Bán ở các hiệu thuốc và hàng tạp-hóa.

Pharmacies et maisons d'alimentation - PARIS

Dépôt pour Hanoi : E. VIDAL, 52, Rue Paul-Bert.

PHẢI LÀM SAO
những người YẾU ĐUỐI, MÒN MỎI
những người mà PHỔI và CUỘN PHỔI YẾU !
Dùng **VỊ TRÙ' TRÙNG ĐỘC** và **BỔ** là
La SOLUTION PAUTAUBERGE
có vị CRÉOSOTE và vị BỔ là CHLORHYDRO-PHOSPHATE de CHAUX
Uống vô hại tỉ, hiệu nghiệm về CẢM - HO lâu năm ho
TỨC NGỰC đau KHIÊU XƯƠNG, GẦY GÒ. Ăn NGON có SỨC, hết đàm và ngứa
HO LAO
L. PAUTAUBERGE, 10, Rue de Constantinople, PARIS, et toutes Pharmacies.

Nhà Bán-đồ « TÂM-TẮM » Hà-nội, ở phố hàng Trống. Chủ-nhật, thứ năm nào cũng có bán từ tám giờ sáng.

Agents d'Annonces en Europe :
L. MAYENCE & Cie
DAVIGNON, BOURDET & Cie, Succrs
9, Rue Tronchet, PARIS
19, 21, 23, Ludgate Hill, LONDRES

Mau mau lại mua một cái máy hát hiệu STENTOR là thứ máy kêu nhất, giá bán rất rẻ 28$00

Bề dài 34 phân tây
Bề rộng 34 phân tây
Bề cao 15 phân tây
Nặng 5 cân 5 lạng tây
Vỏ gỗ mẫu sơn quang dầu, máy cực tốt, có mỏ hát chạy kim sắt và kim ngọc-thạch.

Đĩa hát thật hay 2$50 một đĩa.
Đĩa hát mới thu thanh 2$90 một đĩa.
Lại có rất nhiều số đĩa bán đại giảm giá 0$75 một đĩa.
Etablissements INDOPHONO
58, Rue Paul-Bert, HANOI

Làm mồi cho bệnh

Người mà dạ dày đã hư và tiêu-hóa không được tốt thì thực là cái mồi cho bệnh hoạn. Vì làm sao ? Vì rằng ăn không đủ và vị ăn vào không tiêu, cho nên kém huyết, hao người rồi sau sinh ra bệnh suy não, nhược người, thực là một điều nên sợ. May thay lại có thuốc Pilules Pink để cứu vớt những người ấy. Thuốc này làm khỏi đau bụng, làm cho tiêu hóa đều hòa và người ốm lại ăn biết ngon. Pilules Pink lại còn bổ trí cho huyết được tốt và bổ cả cho não nữa.

Ông Pierre Bousalgues, ở Barri về tỉnh Miers có viết giấy rằng :

« Thực là nhờ Pilules Pink mà tôi lại được mạnh mẽ như thường. Nay tôi không đau dạ dầy và không đánh trống ngực như trước nữa. Hiện bây giờ tôi thấy trong mình khoan khoái và làm ăn chăm chỉ không nản như trước nữa. »

Thuốc Pilules Pink thực là một món thuốc thần hiệu, chữa các bệnh do suy huyết và do suy não mà ra thì thực không gì bằng.

Bán ở các hiệu thuốc.

SAO LẠI ĐAU THẾ?.....

Ủ, sao mà đau thế? sao mà đau lại không chịu ngay đi cho khỏi đau nặng ra có được không. Hãy trông cái lòng con người ở hình vẽ đây đến đen cả, thế mà ở mắt ngài thì đều đỏ hoe ; đó tức là cái biểu-hiệu tỏ ra rằng mắt ngài đau đấy. Thế đừng lần lữa gì nữa. Phải lập tức dùng ngay thuốc đau mắt COLLYRE JAUNE của bác-sĩ CASAUX mà trị ngay đi. Vì rằng trong hết thảy các thứ thuốc đau mắt, duy có thuốc ấy là làm cho mắt đỡ đau mà khỏi ngay. Phàm hễ khi các ngài thấy con mắt hơi nhắp-nhem, nên sáng giậy thấy mắt đắp dinh và có nhử, thì nên dùng thuốc COLLYRE JAUNE của bác-sĩ CASAUX mà trị cho tiệt đi.

Phải biết rằng hễ khi đau mắt mà đằng phẳng chẳng chịu chữa ngay, tức thì mắt ngày một thêm nặng, sinh ra đau mắt hột, rồi đến mù mắt kia đấy.

Nên chọn mua thứ thuốc COLLYRE JAUNE của bác sĩ CASAUX vì là thứ thuốc đã kế-cứu rất kỹ-càng, biết bao nhiêu người đau mắt, duy chỉ thuốc ấy trị khỏi được thôi.

Giá chỉ 0$ thuốc ấy đã thần-hiệu tiện đằng mà lại rất rẻ tiền.

Hiệu bào-chế J. BLANC
L. BLANC kê-nghiệp
Lập tự năm 1886, ta thường gọi là hiệu thuốc Lập-lăng ở phố Tràng-tiền (Rue Paul Bert) số 31, Hanoi-Tonkin
Giây nói số 59

NÊN ĐẾN ĐÓ MÀ HỎI :

ENO KOLA COCA. — *Rượu bổ để cho những người ốm và đàn bà ở cữ* . . . . . *Một litre :* 2$40
Trước khi ăn cơm uống một cốc.
ELIXIR HISTOGÉNIQUE. — *Thuốc nước.* *Một chai :* 1,25
GRANULÉ HISTOGÉNIQUE. — *Thuốc hạt.* *Một chai :* 1,25
Đều là thuốc trị bệnh lao, bệnh ghíp và các bệnh đau phổi rất hay, người lớn trẻ con đều dùng được cả.
SIROP D'HÉMOGLOBINE SOLUBLE. — *Thuốc trị bệnh hao mòn xanh xao rất là thần hiệu. Mỗi lần trước khi ăn cơm uống 3 hay 4 muỗm.* . . . . . *Một chai :* 1,50
GOUTTES NOTAL, Circulation du Sang. — *Thuốc làm cho mạch máu chạy đều.* . . . . . *Một chai :* 0 80

Ai ở xa có cần hỏi gì cứ viết thơ về, bản-hiệu xin trả lời ngay
Tiền gửi hàng phần người mua phải chịu
3013

ÓC KÉM HUYẾT
SINH RA KÉM NGỦ, LO NGHĨ

AI LÀ NGƯỜI KÉM HUYẾT, BẠI-DƯƠNG KIỆT-LỰC

Ai là người trí não suy đồi ! Sao lại chịu cho sức mỏi ngày một suy, một ngày một kém ngủ, kém, trí kỷ-ức, kém nghị lực đi, đến nỗi thành ra một người vô dụng ?

ELIXIR ZIDAL

là thuốc bổ đào mỹ tửu, làm cho óc suy đồi hoàn lại như cũ, làm cho tinh thần phấn khởi, sức lực dồi dào, thực làm cho người ốm tái-sinh lại.

Nhà chế-tạo :
Bác-sĩ SALLES, 11, Boul. de Strasbourg, PARIS
Có bán ở các hiệu thuốc tây

0$30

Bán ở hiệu Bào-chế
CHASSAGNE
59, Rue Paul Bert, Hanoi
và ở khắp các hiệu thuốc tốt khác

Eau "PRIOR"

Nước suối để uống với rượu mạnh, như Cognac, hoặc uống không để giải khát và tiêu-thực.

Bán tại L'Union Commerciale Indochinoise & Africaine Haiphong, Hanoi, Nam-định, Bến-thủy, Thái-bình, Yunnanfou Tourane, Huế, Qui-nhơn, Nha-trang, Đồng-hới, Thanh-hóa, Saigon, Pnom-Penh.

Agences d'annonces en Europe :
SOCIÉTÉ MUTUELLE de Publicité
14, RUE ROUGEMONT,
PARIS (IXe)

GRANDS MAGASINS RÉUNIS
PHỐ PAUL-BERT — HANOI
Même Mon à Saigon : GRANDS MAGASINS CHARNER

Kể từ ngày 8 Octobre

Bán Xon
sau khi hộn số

Một dịp đặc-biệt về các thứ hàng bày ngoài hiên — Giảm giá từ 30 đến 60 % về các thứ đồ dùng trong nhà và các thứ vải, quần áo đàn-ông, vân vân.

TẠI GIAN HÀNG BÀY CÁC THỰC-PHẨM
Hàng tốt nhất hạng và không đắt rẻ bằng

Trung Bắc Tân Văn

CHỈ MỘT "THỨ"
RƯỢU BỔ.
33.500

là làm cho người ta lại được mạnh mẽ, khỏi mệt nhọc, bớt sự xanh xao, mà thêm được cường tráng để mà hưởng những lạc-thú ngày Nguyên-tán mà thôi.

Giá mỗi chai : **2$10**

Bán tại hiệu CHASSAGNE
69, Phố Tràng-Tiền
HANOI